U
anta Cruz
33

UVA. BHSC. BU 01133

Biblioteca Universitaria

Estante 13
Tabla 6
Número 6160

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU 01133

~~2 6 6~~ ~~9 4 5~~

~~23 5 27 79 6~~

18

~~15 5 9402~~

2076

UVA. BHSC. BU 01133

1133

UVA. BHSC. BU 01133

24.

UVA. BHSC. BU 01133

LINGVARVM duodecim characteribus differentium alphabetum, introductio, ac legendi modus longè facilimus, Linguarum nomina sequens proximè pagella offeret.

Guilielmi Postelli Barentonij diligentia.

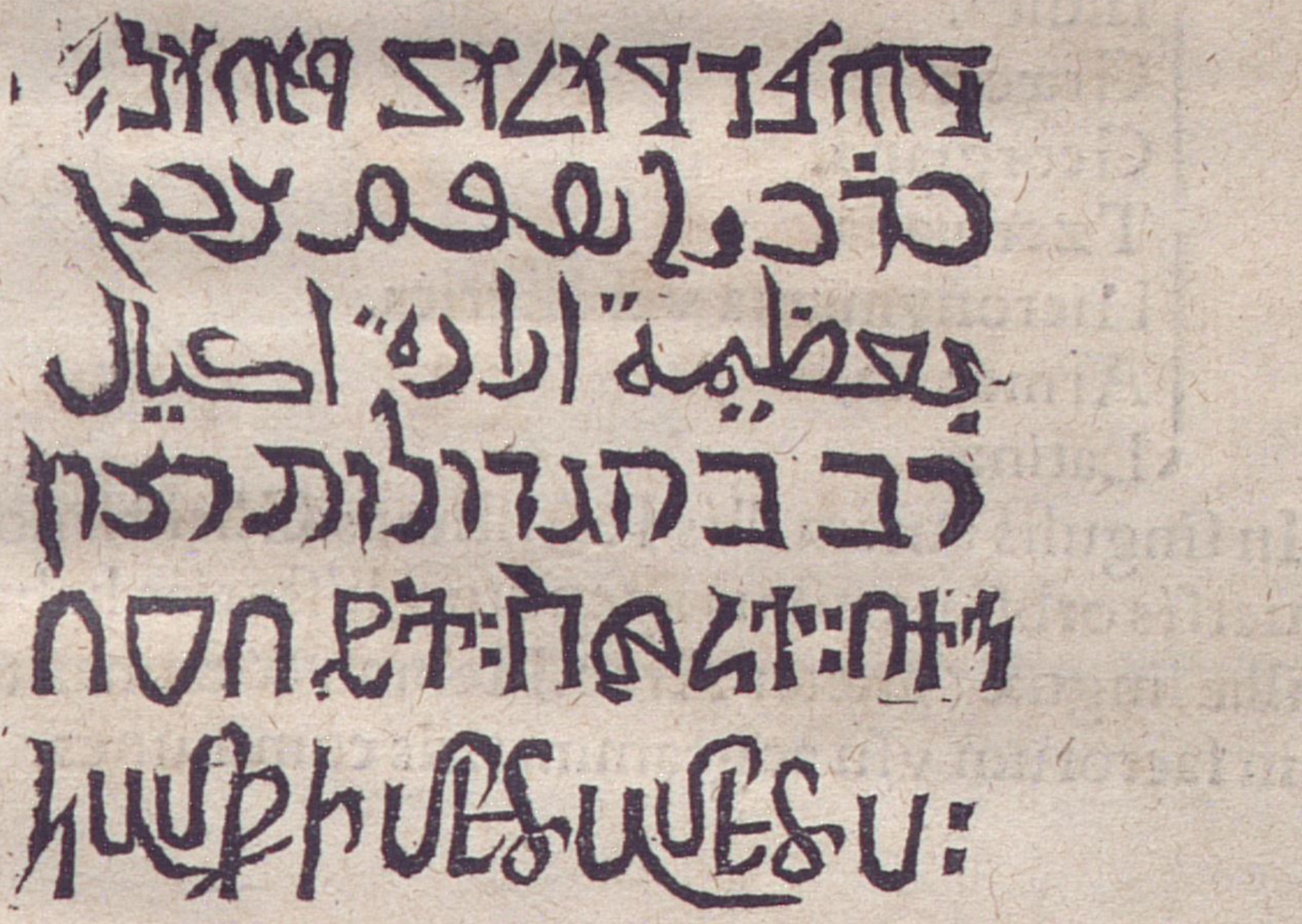

ΔΙΣΧΕΡΩΝ ΕΠΙΘΥΜΕΙΣΘΑΙ ΠΟΛΥ.

IN MAGNIS VOLVISSE SAT EST.

Cum priuilegio.

Prostant Parisiis apud Dionysium Lescuier, sub porcelli signo, vico Hilario, èregione diui Hilarij.

UVA. BHSC. BU 01133

LINGVARVM de quibus hic tractatur, nomina.

De { Hebraica.
Chaldaica.
Chaldaica recentiore, quam
A transitu Fluminis, vocant.
Samaritana, quæ prisca Hebraica est.
Arabica vel Punica, Cuius integram
Grammaticam sub compendio habes.

De { Indica.
Græca.
Georgiana.
Tzeruiana.
Hieronymiana vel Illyrica.
Armenica.
Latina.

In singulis autem illis Rarissimas Christianorum in diuersis orbis partibus agentium, historias habes, quibus illæ linguæ (præter Arab. Hebrai. & Samaritanā) sunt in sacrorum vsu ac grammaticis communes.

UVA. BHSC. BU 01133

GVILIELMVS Postellus Barentonius

R. I. C. P. PETRO PALMERIO Archiepiscopo Viennensi, Domino suo. S. P. D.

APud me reputãti, cui potissimum hoc nostræ in peregrinando diligẽtiæ principiũ dicaretur, nullus hic certe mihi te dignior occurrit, vt qui soleas tã serena fronte tãq; humaniter, omnes doctos inuitare summa humanitate, incitare tua singulari prudẽtia, fouere opibus, cui hæc tam variarum multarũque linguarum elementa consecrarem. Tu enim ille es qui fluctuabundum & quasi de spe omniũ rerum eiectum Postellum huc ad pristina studia, tuis monitis stitisti. Quid autem mirum, me vel fortasse ipsa peregrinatione commendabilem, apud te tam humaniter excipi tractarique? quum nullum vnquam cui virtus aliqua sit comes, quantum in te est nõ humanissime tractaueris inuitaueris requisiueriſque. Tibi enim non satis, præclara illa, & auita nobilitas, apexque summus omnium rerum, ad laudem comparandam videtur, nisi etiam omnes quos virtutem tecum habere communem putas, aciscas in consortium. Fieri certe alioqui nequiret, vt tantopere ipsa virtute delectaretur, nisi qui omnes illius numeros in se absolutissimos haberet. Est enim

UVA. BHSC. BU 01133

ea ipsius uatura, vt vbicunq; sit, perpetuo iungi appetat. Nihilque aliud primariæ fœlicitatis habent virtute prędi-ti, nisi de virtute ipsa colloqui, tractare. Quî autẽ fieri pos-set, vt homo in tanta dignitate constitutus (illa enim solet plerunque præclara ingenia in sui ignorantiam adducere) ita de omni literarum genere decq; singulis rebus (mihi, sæ-pius experta loquor) tam prudenter, tam diserte, demũ tam exacte verba faceret, vt vel ijs qui toto vitæ curriculo, in illis versati sunt assidue, ipsa admiratione silentium stupẽ-tibus imponat, nisi omnium rerũ longe quam qui audit pe ritior? fieri proculdubio non potest. Quãuis tamen omnes illos tam fœliciter numeros absolueris, non cessas quasi es-ses inferior, ita te demittere, ita humaniter tractare, excipe-re, audire omnes nomine cuiusdã eruditionis claros, vt qui nusquã de rebus ipsis audiuerit. Illud est quidẽ certe illud est humanitatis summæ signũ. Nec enim qui vel fastu, vel merito suo intumescit, vsquam mihi suam quantumuis ma gnam commendabit eruditionẽ. Ipsa nos reddit humanio-res disciplina, cuius sine vsu barbari sumus. Ob id ille diuo rũ elogio sapiẽtissimus inter mortales appellatus est, quod plura cognoscens nil assereret se scire: Ipse quidem verbo tantum efferens, tu reuera ostendis quã præ se ferebat mo-destiã. Solent autẽ nostri sæculi homines præcipue si qua-dam, aut naturæ, aut fortunæ dote sint insignes, statim bo-na pars intumescere, non vsq; adeo omnibus se familiares reddere, obuios quidẽ inferioris fortunæ homines, fortasse semel atq; iterum excipere, statim fastidire, cæterũ omnes egregie cõtemnere, paruipendere, id vero summe aulicum putant. Huc sane rerum deuenimus, vt apud bonam partẽ aulicorũ nostrorum vsqueadeo fucus peruaserit, vt etiam si aliquis te ad aliquot dies animo beneuolo complecti vi-deatur, tamen sentias statim beneuolẽtiam frigidiusculam tẽpore non procedere, sensimq; elabi, & in prima sua prin-cipia more rerum naturalium redire. Vt enim ipso exordio fuerat quædam simulatio egregia, ita fieri non potest, quin tandem fucus ipse se prodat. Tu vero qui nec imaginibus

UVA. BHSC. BU 01133

nec dignitate nec eruditione, nec, quod maximum & præcipuum est, virtute omni parte absoluta vlli clarissimorum virorũ inferior es, perpetuo te eodẽ ostendis animo in eos quos semel virtutis ergò cõplecteris, nil turpius esse putãs magnoq; viro indignius, quã tã repẽte incõstantiã tãtam in cordato homine ostẽdere. Sed quid his reb⁹ oĩm iudicio ꝓbatissimis immoror? Sese aperit ipsa tua humanitas oĩm vno ore celebrata & virtus vsqueadeo tua me deterret, vt possim citius silẽtio meo, tuarũ virtutũ numerũ illustrare q̃ ingenij tenuitate paucula ex tãto nũero attigẽdo extollere Virtus est eo ingenio vt seipsam longe melius depinguat, quã humana possit eloquẽtia. Nusquã a seipsa, possit eloquẽtia (quã tñ nullã in me agnosco) reddi inferior. Quod Petrarcha sua hetrusca lingua paucis aperit. *Ma forse scema soe lode parlando*. Tibi autẽ hoc dicatũ ob tã insignẽ eruditionẽ & rarã prudẽtiã humanitati cõiunctã volui. Tu em̃ aliquãdo mihi apud te dicebas opus esse istos varios characteres edere in lucẽ, vt exteris nationibus ostenderemus, etiã Gallis sua nõ deesse ingenia, q̃ tãetsi res magnas nõ possunt indefessa diligẽtia ac studio cõsequi, hoc tñ laudis habẽt, quod magna quidẽ in quibus, vt ꝓloquor, voluisse sat est, adsequi & cõicare cęteris cupiũt. Nusquã tñ monitis acquiescere prima frõte volebã, nec p̃ tenuitate poterã. Necesse em̃ fuit characterũ formatorũ penuria, tabulis exaratis sculptis ve oia edere, quibus ꝓsoluẽdis quũ ipse his ꝓxime elapsis diebus nõ adesses, mihi, sine ære alieno satis esse nõ poterã. Ita em̃ (vt soleo pressus sępius conqueri) erã exhaustus & rerũ ob libros coẽptos & ꝑegrinationẽ nudus, vt parũ mihi supesset vnde hãc vitã philologicã tolerarẽ. Aliud & id qui dẽ difficillimũ magis angebat animũ meũ, quomõ tã varij characteres qui etiã dũ recta & ꝓ suo more scribuntur suis hoĩbus maximũ facessunt negotiũ, possent oẽs a me inuerti vt illos sculptoribus nusquã quicquã tale antea expertis designatos traderẽ. Vtramq; tñ vt potui, difficultatem non sine ꝓpis & rerũ dispẽdio, vt tibi obsequendo reip. inseruirem superaui. Illa hoc quicquid id est debere se tibi non mihi fatebitur. Malo enim me obæratum quam in remp.

UVA. BHSC. BU 01133

parum propenio esse animo. Tibi vero morem non gerere mihi etiam nefarium duxerim. Accipe igitur, Reuerendæ in Christo pater, nostræ peregrinationis prçludia, & nomine reipub. a calumniatoribus, quorum natura est in sibi impossibilia tantum inuehere, defendas. Volui hoc libello, nõ tam ostendere me posse multas, & varias linguas legere, quam prospicere: ne quicquam haberem quod statim non omnibus communicatum cuperem. Perpetuo enim illud in ore habeo, bonum quo cõmunius eo diuinius. Nolim enim me mihi: sed patriæ, parentibus, amicis, denique posteritati natum. In hoc autem me feciſſe puto vt nullus sit tam rudi ingenio, si velit diligentius introspicere, quin omnes linguas aliquo vitæ humanę vsu commendabiles legat minori negotio, quam latinam, alioqui ipso vsu nobis familiarẽ. Nec profiteor statim quandam absolutam illarum quas trado (scio enim futuram mœmi primam obiectionem, omnes me profiteri, nullius esse linguæ peritũ) cognitionem, quicunque tamen sit futurus, illi possum reipsa persuadere, me in Latinis, Greçcis, Hebraicis, Arabicis Punicisve & Chaldaicis, non pœnitendam operam pro ætate, tẽpore & quasi perpetuo mihi nouerca fortuna collocasse. Interim dum in Cosmographicis elucidandis, moribusque orientalium depingendis sum, animi in te mei mnemosynon hoc seruato. Vale, Nonis Ianu. 1538.

UVA. BHSC. BU 01133

MICHAEL SCVTARIVS ANTONIO Patuletio secretario Regio, S. D.

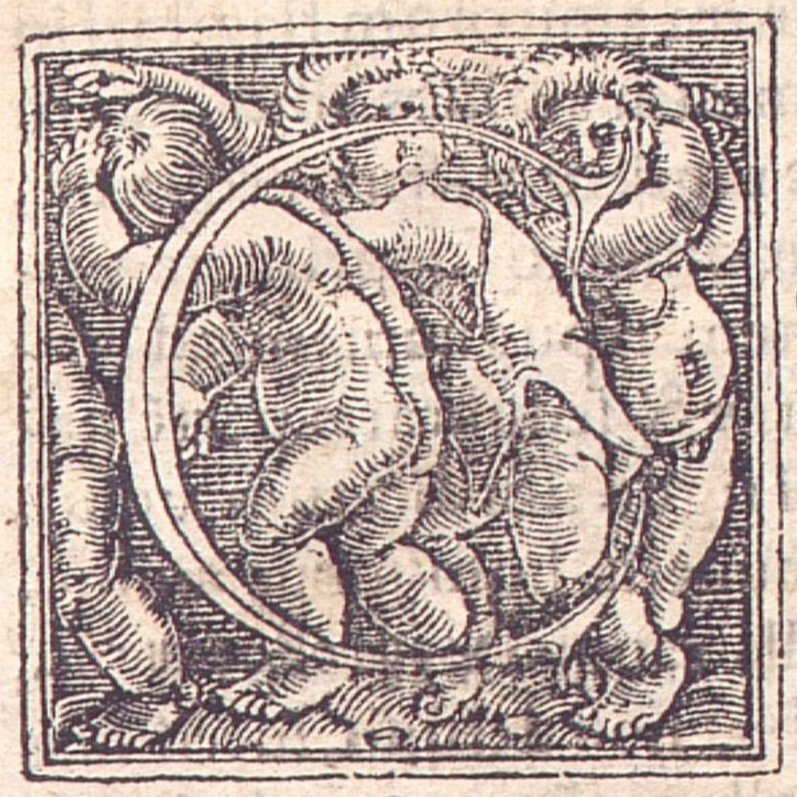

VM post prouidentiã, ampliſſimi ſimul ac liberaliſſimi principis beneficio, & ſumma in omnes doctos liberalitate, diſciplinarũ omnia genera illũ vigorẽ receperint, qualem fortaſſe nuſquã antea habuerunt, maximam tamen, ſecundum Regis Franciſci fauorem, huius beneficii partem, linguarũ cognitioni debere videmur. Illę enim aperiunt vndenam tot Latini auctores, quæ ſua dixere, deſũpſerint, vnde vera & germana diſciplinarum origo defluxerit, quæ ſi ignores neceſſe eſt te in maxima rerum omnium cæcitate verſari. Huius rei clariſſimum argumentum in elapſis ante fere. 900. annis (ſi paucos ad modum in illis claros homines excipias) in quibus ipſa barbaries rerum potiebatur, habuimus. Quod animaduertens olim Poſtellus noſter, vbi egregie Latinis, Græca, & Hebraica coniunxiſſet, in phyſicis & mathematicis, ſed præcipue in Coſmographia diligentiſſime verſatus, nec ſibi ſatiſfaciens diligenti authorum antiquorum lectione, niſi loca ipſa celebria intueretur, varias regiones, more philoſophorũ antiquorum, peragraret, linguasque alias diſquireret (ſi aliquæ peregrinæ, aliquid lucis & ornamenti diſciplinis. & reip. Chriſtianæ afferre poſſent) perdiſceretque, voluit Africæ celebria littora, Aſiæ minoris notiora, Europæ orientales partes illas tam variis magniſque authoribus celebratas claraſque, quantum per linguæ commercia licuit, diligenter perluſtrare, atque mores diuerſarum gentium, vrbes varias, hominũ ingenia obſeruare, vt inde rediens patrium ſolum ornare facilius poſſet. Tandem, quum videret illic ſine interprete, aut linguarum peritia, hominibus noſtris non eſſe integrum verſari, illam aggreſſus eſt operam quæ in poſterum multis eſſet vſui, obſeruatiſque omnium characterum, ac plurimarum linguarum differentijs, illam præcipue, (nec enim vnus omnia poteſt) perdiſcendã elegit, quam aſſerit, ſi occiduas & Arcticas Europæ partes excipias, in toto terrarũ orbe communem, quæ eſt Arabica. Omnes enim qui Mahometi lege vtuntur, habent hanc linguã in vſu familiari grammatices, quibus alioqui linguæ vulgares, vt ait, ſunt diuerſiſſimæ, tam diuerſis præcipue populis. Quum autem poſt peractam peregrinationẽ ſe apud me, pro ve-

teri noſtra amicitia & conſuetudine recepiſſet, eſſetque aſſiduus ac totus in illis Arabicis, ſeu cõtemnens alios tam varios literarum quos ſparſim attulerat, characteres, coëgi hominem non ſine multis precibus, vt (quod certe ſciebam a multis ſuorum amicorum flagitari in dies) illos in lucem ederet, varietate hominum animos allici, alium alĩs capi delectarique ſuggerens, monitis tandem victus, acquieuit, emiſitque, quod aut in ſenium ſeruare, aut omnino ſupprimere volebat. Quia vero in hac re, vt qui hominem repugnantem ad editionem compulerim, aliquam vel diligentiæ & ſedulitatis, partẽ habeo, id quicquid id eſt, pro mei in te animi ſigno tibi dicatum volui. Tu enim es longe diuerſo a multis tui muneris hominibus animo. Maior enim illorũ pars ſunt perpetuo in illa tanquã χρυσοβαναυσία, tu vbi pro officĩ ratione, domeſticis rebus non defuiſti, ſucciſſiuas horas, vel legendo, vel cum viris doctis colloquiũ prorogãdo (quod ipſe Poſtellus non negabit) vel ſi res poſcat operam & diligentiã præſtando, impẽdis. Habes in hoc libro prẽclariſſimas hiſtorias, De diuerſis Chriſtianis in varĩs partibus orbis agẽtibus, deq; illorum vario ritu, lectu & auditu iucundiſſima. Vale & tuum Scutarium ama, ac diligentiæ in publicum datæ ſeu cauſam puta.

UVA. BHSC. BU 01133

In duodecim linguarum

CHARACTERIBVS DIFFEREN-

TIVM INTRODVCTIONEM, PRAEFATIO.

Aturus in mediũ tam variorũ idiomatum principia mihi videor optimo ordine rẽ ipſam aggredi, ſi quo vſa eſt ipſa tẽporum ſeries in notarum reperiẽdarum ratione, eodem ipſe vtar. Quum autem in confeſſo ſit apud omnes (quod tamẽ ampliſſime in libello noſtro de affinitate linguarum & hebraicæ excellentia, cui hæc præfixa volo, demonſtrauimus) linguam Hebraïcam omnium fuiſſe primam, ab ipſius rudimentis ducam exordium. Deinde ad illas me conferam quas primum ex ea dimanaſſe ipſa affinitate cõſtat, Chaldaicam ſcilicet & Samaritanã quæ eadem, præter characteres, Hebraïca eſt, poſtea Punicam Arabicamue & Indicã tractaturus. Græca & quę ab ipſa effluxere Georgiana & Tzeruuiana ſubſequetur, Armenicæ & Illiricæ vel Hieronymianę quia quoddã medium genus ſunt, quartus locus erit. Latina faciet operis finem, nõ quod ipſa mea vlla opera egeat, ſed ne curioſus lector quicquam in hoc libello poſſit merito deſyderare, & vt ſemel omnes omnium linguarũ articulos obſoluã. Multi hactenus, non ſecus intelligentes ac pſittacus picaue crebro repetita verba, nobis multarum linguarum monſtroſos quoſdam depinxere characteres, ſatis habentes, ſi ſine vllo vſu aut vitæ humanæ cõmodo, rem ipſam oſtentationis cuiuſdam diligẽtiæ gratia latinis obtruderent; Quam vero diligẽter in noſtra Affricana & Aſiatica peregrinatione literis Arabicis potiſſimũ inuigilãs eaq̃ ſum traditurus diſquiſiuerim, facile hoc tã erudito ſęculo indicabitur ab il-

UVA. BHSC. BU 01133

lis qui in Hebraicis vel Græcis, quæ gradum ad cæteras omnes adipiſcendas faciũt maximum, vel mediocriter verſati fuerint. Interim dũ reipublicæ gratia ad integram puni cam grammaticam edendam, illiuſque linguæ traducẽdos latinæ authores me comparo, hoc tanquam noſtræ diligentiæ arrhabonẽ prælibatum volui. Quod ſi probabitur non deeſt nobis ad maíora animus.

¶De lingua Hebraica cæterarum omniũ orientalium parente. Canon generalis.

¶In omnibus omnium gentiũ linguis a quacũ ꝙ litera nomen literę incipit ipſa eſt litera, vel literæ quæ nominãtur, vt daleth incipit a, d, ergo d. pſi a ps, ergo ps. Fallit in ſemiuocalibus latinís & aleph & ain oriẽtaliũ, alioquin ſemper verum eſt.

¶Literæ apud Hebræos ſunt, xxñ. quarum figuræ & nomina ita habent quæ perueríe leguntur hoc modo.

9	8	7	6	5	4	3	2	1	Numeri
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	Figura
teth.	heth.	zain.	vau.	he.	daleth.	gímel.	beth.	aleph.	Nomen
		z	v	h	d	g	b. v.	a, e, i, o, u.	Ptãs.
200	100	60	80	70	60	50	04	30	20	10
ר	ק	ץ צ	פ ף	ע	ס	נ ן	מ ם	ל	כ ך	י
res.	coph.	zadic.	phe.	ain.	ſamec.	nun.	men.	lamed.	caph.	iod.

400	300
ת	ש
tau.	Sſin.

Vbi duæ figuræ ſunt: altera in fine tantum ſeruit.

Carent illi vocalibus quarum loco puncta habent ſupra vel infra literas collocanda, quorum figurę & nomina ſequuntur.

UVA. BHSC. BU 01133

Quantitas, figura, nomen, poteſtas.

	longum	◌ָ	Cametz a obſcurum.
a	breue	◌ַ	Pathah a clarum.
	breuiſſimũ	◌ֲ	Hateph pathah a declinãs ad e.
	longum	◌ֵ	tzere e clarum.
e	breue	◌ֶ	Segol e declinãs ad a, vt in vltĩa vatés.
	breuiſs.	◌ֱ	Hateph ſegol e.
i	longum	אִ◌	hiric. i. ꝑpter ꝓuũ pũctũ א aſcribitur hic
	bre.	אִ	hiric vt in holem.
o	longum	אֹ	holem vel vau holem. o.
	breuiſs.	◌ֹ	hateph cametz. o.
u	longum	◌ֽ	ſurec vel vau ſurec. u.
	breue	◌ֻ	Kibutz vel kibutz ſephataim vel melopum. v.

¶ Seua pũctum eſt breuiſs. valens e, dicitur alio nomine hateph, id eſt, corripiens. e

¶ Lectio ſeu ſyllabarium ex longis ſyllabis.

גּוּ	גֹ	גִי	גֵי	גֶ	גָ	בּוּ	בֹ	בִי	בֵי	בֶ	בָ	אוּ	אֹ	vel	אְ	אִ	אֵ	אֶ	אָ
gu,	go,	gi,	ge,	ge,	ga,	bu,	bo,	bi,	be,	ba,	u,	o,			●	i	e	e	a

¶ Ex breuibus & breuiſs.

הְ	וְ	זְ	הָ	טָ	יִ	כְ	לְ	מָ	נָ	סָ	עַ	פָ	צְ	קָ	רְ	שָׁ	תְ		
thu,	ſa,	ro,	ca,	tzi,	fe,	a,	ſa,	nu,	mo,	li,	che,	ia,	tu,	ho,	zi,	ue,	ha,		

Sunt & alia duo puncta, non ad ſyllabas, ſed ad conſonãtes immutãdas ſeruientia. vnum vocatur daghes & poteſt poni in omnibus conſonantibus præter quam in א ה ח ע ר quæ ſunt gutturales (quãuis eñ ponatur in ה punctus ſimilis, non eſt daghes ſed mappic. i. punctus valens in Hebręo eius, ea, eam fœmi. Chaldæis vero eius, ei, eũ. maſc.) & duplicat ſonum earum. Nempe ex בּ beth quod ſine eo eſt ϐ græcum, fit be. ex phe, fit pe. ceteræ duplicantur, quæ omnia mox in lectiõe patebunt. Alterum non punctũ proprie

UVA. BHSC. BU 01133

ted virgula suppositionata est his tex literis tantu בְּגַדְכְּפַת tenuandi illarum soni gratia. Sunt & alia pũcta vt quod ponitur, supra ψ literam, si in dextra parte vocatur, ia min. id est, dextra. tunc sin est ſſ, duplex, vel sch. sic ψ, si in siniſtra dicitur smol, valet s, simplex. Alia punctorum genera ad accentus referuntur, de quibus nũc nõ decreui dicere volens diligentem lectorem ad Reuchlinum Phorcensem qui primus latinis illos tradidit, remittere.

¶ Diuisio literarum.

Literarum aliæ;

- gutturales צַחֲהַע achha
- palati גִּיכָךְ gichac
- dentium זְסַשְׁרֵץ zesaschratz
- linguæ דַּטְלַנַת datlanat
- labiorum בּוּמָף bumaph

Ita dictæ voce fictitia, ab instrumẽto cuius potissimum officio proferũtur.

Seruiles. xi. אֲבְהוּיְכָלְמִן שֹׁת, quæ de thematis essentia esse possunt vel adiectitię.

Radicales. xi. גֵּדֵז פַּטְמַעֲךָ צָקַר quæ perpetuo sunt de thematis ratione, nec vsquam abesse aut desyderari possunt, vt seruiliũ bona pars.

Diuinę אֲדֹנָי eheui hĩc dictę quod illis soleat nomen diuinũ scribi, propterea quod dam vsu hę quasi reuerẽtia faciunt ne litera prima in dictione altera proxime sequẽti habeat dagghes, aut proferatur duriuscule, eędem dicuntur

Quiescẽtes quod possint loco sui in dictionibus relinquere punctum lõgum, & non ascribi.

Defectiuæ dictæ sunt literę quę loco sui nõ relinquunt punctũ longũ sed dagghes, qualis proprie est; num in principio thematis, tñ oẽs literæ duplicatę in fine possunt ita dici, quia vna seruatur in dagghes.

UVA. BHSC. BU 01133

In morum gratiam qui vitia præceptoris vocet ad rectio-
nem destituuntur subiungam aliquot oratiunculas latinis
characteribus expressas & expositas inuersis latinis literis,
vt literaliteræ & syllaba syllabæ respondeat.

רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְהוָה: שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד:

principium sapientię timor domini,beatus vir timens dominum
reschith hochmah jirath jehouah. Sichre jisch jare eth jehouah

יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן אָמֵן

Jehi schem jehouah meborach meata Vead holam amen amen

In deo salus mea & gloria mea Vis Virtutis meæ spes mea in deo
al elohim jiphei Vchevodi tzur uzi mahsi belohim

עַל אֱלֹהִים יִשְׁעִי וְכְבוֹדִי צוּר עֻזִּי מַחְסִי בֵאלֹהִים

non nobis dñe non nobis sed nomini tuo da gloriã ob miam tuã & veritatẽ tuam
lo lanu jehouah lo lanu chi lischmecha ten caood hal hasdecha al amitecha

לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ עַל אֲמִתֶּךָ

Sit nomẽ domini benedictũ ex nunc & vsq in seculũ fiat fiat.

פּתרן יחידתיס mee & pręsentatiõis mee ne memineris,juxta miam tuã dñe miserere mei,

חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי

hatoth neurai Vpheschaai al tizcor chehasdecha zechor li

קדוש קדוש קדוש אדוני אלהים צבאות ברוך הבא בשם יהוה
והוא ישוע המשיח צורנו מחסנו וצדקנו מוחה כל פשעינו
ותוקעם בעץ קוטל את מותנו במותו

Sanctus sanctus sanctus dominus deus exercituum.benedictus ve-
niẽs in noĩe domini,& ipse est Iesus Christus fortitudo nostra,spes no-
stra,iustitia nostra,delẽs omnia peccata nostra & affigẽs illa in ligno,
occidens mortem nostram cum morte sua.

¶Officia literarum.

Decreueram reseruare hæc literarum officia in libello no
stro de hebraismi excellentia cum ipsis tabulis coniugatio-
num & nominum,nisi de huius linguæ præscripto pende-
rent cæterę. Vnde visum est rem ipsam paucis tradere.

¶Literarum aliæ seruiunt in principio tantũ,
aliæ in principio & fine,aliæ vbique.

UVA. BHSC. BU 01133

In capite
אֶלְ בַּשׁ

Aleph prima perſo. ſingul. futuri tempo. vt
שָׁמַר cuſtodiuit אֶשְׁמוֹר cuſtodiã. & aliquan
do nomẽ deriuatiuum.
Lamed. in, ad, pro, ꝓpter. & eſt ſignũ datiui.
Beth. in, cũ, iuxta. Sſin. qui quæ quod, & ꝑ
coniunctio.

In cap. & fi.
כֶּן וֶם

Caph in principio aduerbium eſt ſimilitudi
nis, vt, ſicut, velut. in fine tuus, tua, tuum.
Num facit primam perſonã pluralis nume.
futuri temporis. in fine, earum, eis, eas.
He eſt articul⁹ genitiui, emphaſis interroga,
ſignum coniugationis, in fine, nota fœmini.
motus ad locum, relatiuum, mapic. fe. de quo
diximus.
Mem. a, ab, ex, de, format noĩa & participia,
& comparatiuum. In fine, eorum iis, eos.

Vbique.
יוּת

Iod facit perſonam futuri tertiam vtriuſꝙ
numeri. in medio conſtituit nomen ac ver=
bum hiphil in fine meus mea meum, & plu
ra. quieſcens.
Vau coniunctio, & in medio nomen conſti=
tuit. in fine eius ei eum.
Tau eſt ſecunda perſona futuri maſc. & ter=
tia fœmi. in medio coniugationem hith pael
in fine. loco, he.

Nomina ipſa & verba in tabulis habebis. Cætera ex ipſis grãma-
tices authoribus tibi cõparabis. Ex Hebræis diligenter tractauit Ra-
bi Moſe Kimhi in michlol Sarraſin & compendio ſuo, Elias Germa
nus quo vſus ſum Venetijs in Sepher Habachur, pirlze Sira, & Har
cauah, Abraham abalmis mihi videtur prolixius rem ipſam tracta
re. Ex latinis Reuchlinus, Sanctes Pagninus, Campẽſis, Munſterus, di
ligenter ttadiderunt. Franciſcus Vatablus lector regius tam diligen
ter docet vt nil poſſis merito requirere.

UVA. BHSC. BU 01133

De lingua Chaldaica.

AC VTVNTVR HODIE IN grāmaticis,& ſacris (alioqui vulgaris ſermo Arabicus his eſt) quāplurimi Chriſtiani qui in tota Syria habitāt, ſed pręcipue circa montem Libanum. ad. 4000. hominum, vulgo Chriſtianos de zona dicunt. Habent vetus & nouum teſtamentū his characteribus depictum nō ſecus ac nos. Aſſerunt autęm quidam illorum iam a Chriſti tęporibus ad noſtra habuiſſe eoſdem characteres, vnde cōiector reuera Chaldaicā eſſe, quāuis aliqui circūferant in talmudicis libris,& cabaliſtis quoſdam alios, quos de tranſitu Fluminis vocant. eos volui ſecūdo loco, quia nomine,& poteſtate,& numero cum Hebræis conueniunt adſcribere. Nil tamen vſquam quicquam ſcriptum in his reperi, præter quandam Cabalā, cuius mihi copiam fecit Moſe Almuli medicus Regius Iudęus apud Conſtantinopolim. In hac autem de qua nūc agere decreui, vtrūque teſtamentum vidi. Quoſdam etiam ex libris meis Arabicis in margine diligenter hoc charactere notatos habeo. Magna ſpes eſt poſſe haberi ab illis genuinum Matthęi exemplar, cui rei diligenter inuigilat Daniel Bombergus, cuius officio debemus Hebraicas literas. Is mihi Venetiīs nuper oſtendebat Euangelia illorum characteribus deſcripta: putās futurum, vt fructus aliquis inde fieret, ſi characteribus Hebræis illas emitteret. Vir ad rem Chriſtianam ornandam natus, Frater Ambroſius Papiēſis Ferrariq habet excuſſas formas. Fuit neſcio quot annos apud ſummos pontifices conductis inde a Syria hominibus doctis verſatus diligenter in hac. Illaigitur erit primo loco, quæ eſt a tranſitu Fluminis ſecundo. Literæ vt Hebræis viginti duę. Vbi ſunt duæ figurę. Prima eſt principiī, & mediī, altera finis. Iunxi aliquando penuria characterum ipſas abbreuiationes. Quanuis eo Canone quem pręfixeram Hebræis characteribus, vbi dicebā, A quacūque litera nomen nominatæ literæ incipit, ipſa eſt litera vel ſunt literę quas requiris, potuiſſem doctioribus & melioris iudiciī viris non adſcriptis literis latinis quibus peregrinæ æquiualent, ſatisfacere, volui tamē vt omnibus ex æquo inſeruirem vel a muſis, ipſas latinas literas addere. quia aliquādo regula, potuiſſet inferioris iudiciī homines torquere. Omnia igitur boni conſulēt cādidi lectores.

UVA. BHSC. BU 01133

beth beth, b. vel v. cõſon,
gomal gimel,
dolath dalet: d
he h
vau v
zoin zain z
Heth hh
teth tethlamed theth, t, t, l
iod
choph chaph ch
lomed la l
mem m
nun n
ſomech ſamec s
Hoin hain a, e, i, o, u.
phe p, vel ph
tzode tz
coph c
res r
ſin ss
thau th
abram a
eſai e
Iſaac i
odum o
vria u

Puncta quibus loco vocaliũ vtũtur.

a, ba, da, ga.
he, ue, ze, ẹhe,
ti, ñ, h, ni.
ſo, ho, co, tzo.
cu, ru, ſu, tu.
amen
eloha deus
ieſua Ieſus

UVA. BHSC. BU 01133

Poſt tradita elementa, puncta, & ſyllabas viſum eſt ſubiungere aliquot precatiunculas, vt in his legendis cum pietate lectionis fructum referat lector. In primis autem ipſa oratio dominica proprijs eſt ſculpta characteribus, tũ aliæ, pictura Hebraica, que eodem plane claracterũ modo conſtat.

Pater noſter, ſecundum Mattheum.

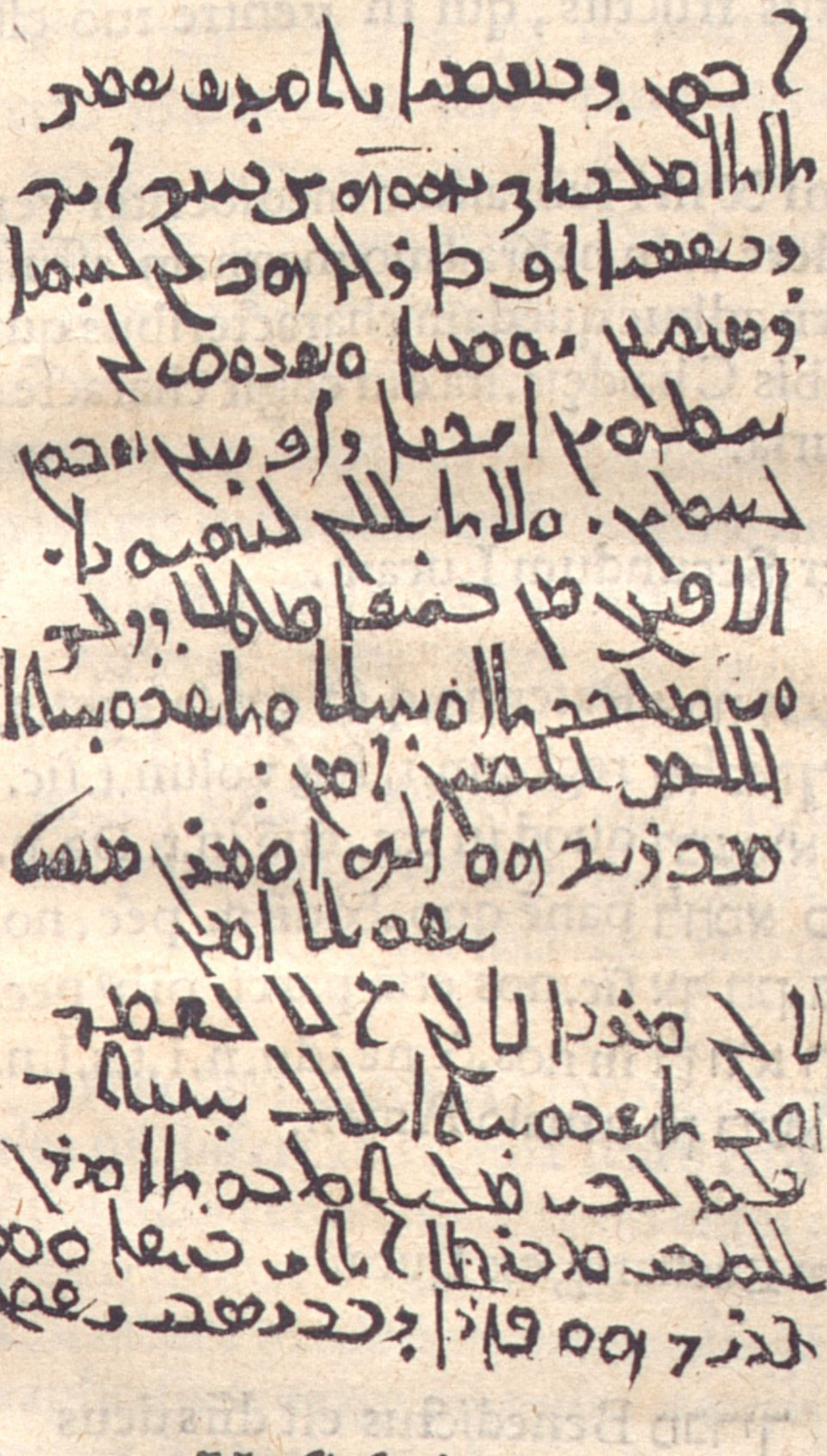

1 A bon debiſmaia nitlza das ſmech, 2 tata malchutach. nehuah tzebnach ech 3 debismaia aph beara heb lan lachma 4 deſanlzanen iomna veſabuclan 5 hatohin echena deaph chann ſaba can. 6 lehatin. vela taalan lenisaiona 7 ela phetzn min biſſa, matul dedilech. 8 hi malchuta vehailla vetasbuchta 9 alem alamim amen. 10 mebarich hu eloha ve maran maſchiach 11 ieſuah Amen. 12 la lan marana la lan ela lesmech. 13 heb taſbuchta al chananatach 14 ſchalem lechi malta tebuta maran 15 hima chi mebarichta anthi benaſa vm. 16 ebarich hu phara debecreſechi Iehua

Verſio latine, verbum ex verbo ſpacijs, verſum ex verſu, numeris cognoſces.

Pater noſter qui in celis, ſanctificetur nomen tuum. 2 Veniat regnum tuum: fiat volũtas tua, ſicut 3 in cœlo, etiam in terra. Da nobis panem 4 quotidianũ diebus no-

UVA. BHSC. BU 01133

ſtris ,& dimitte nobis 5 peccata noſtra , ſicut & nos di, mittimus 6 peccantibus in nos, & ne inducas nos in ten= tationem, 7 ſed libera nos a peccato: quoniam tuũ 8 eſt regnum & potentia, & gloria 9 in ſecula ſeculorum amẽ, 10 Benedictus deus , & dominus noſter Chriſtus 11 Ie= ſus Amen. 12 Non nobis domine non nobis, ſed nomini tuo 13 da gloriam, propter miſericordiam tuam. 14 Pax tibi plena gratia, dominus 15 tecũ, benedicta tu inter mu= lieres , & 16 benedictus fructus , qui in ventre tuo eſt Amen.

¶ Quãuis diligens lector & in Hebraiſmo mediocriter ver ſatus, poſſet ex hoc videre cum hebraiſmo magnam affini tatem , ſubiungant amen adhuc quędam characteribus qui dem Hebraicis ſed verbis Chaldęis. ita em̃ cogit characte= rum & formarum penuria.

Pater noſter, Secundum Lucam.

אבון דבשמיא נתקדש שמך תאתא Pater no.q.in cœ.ſan.n.t.a.
מלכותך נהוו צבנך איך רב regnum.t. fiat volun.t.ſic.
דבשמיא אף בארעא הב לן quod in cœ. etiã in.t. Da.n.
לחמא כל יום וסבוק לן חטהין panẽ quo .& di. n. pec. no.
אף חנן גר סבקין לכל דחבין ſic.nos etiã parci. oĩbꝫ pec.
לן ולא תעלן לנסיונא אלא פרקן in nos.& ne idu.n.ĩ.t.s.l.n.
מן בישא אמן a malo Amen.

Canticum Zacharię, ex Luca.

מבריך הו מריא אלהא Benedictus eſt dn̄s deus
דיסראיל דסער עמה iſraelis, qui viſita.po.ſuum.
ועבד לן קרנא דפורקנא & fecit nobis cornu ſalutis
בביתה דדויד עבדה: איך in domo Dauid pu.ſui. ſic.
ומלל בפומא דנביהה locutus fue.ꝓ os ꝓphe. ſuo.

UVA. BHSC. BU 01133

קדישא דמן עלם:
דנחפרקן מן כלי בנין ום
ומאיוא דכל הון סנאין
לעבד חננה עם אבוין
דניהר לדיתיקו. קדשתא
ומומתא דימא לאברהם
אכון דנתללן דנחפרק
מן איוא דכלי בנין ודלא
וחנא נפלוחי. קדמו כלהון
יומתן בכא נותאובזויקוחא
ואנת טיא נביה דעליא תת
תתקרא תאזל גר קודם
כרצופה דמריא דחטיב
אורחה: דנתל מדעא דיחא
לעמה בשבוקתנא דחטהיהון
ברחמא דדחננא תאלהין
דבהון נסערן דנחא מן
רומא: למנהרו לאילין
דבחשוכא ובטנא דמותא
יתבין דנתרוץ רגלין
באורחא דשלמא:

sanctorũ, qui a seculo (fuerunt)
quod liberaret nos de omni. ini.
& de manu omniũ odienti ũ nos.
quod faceret misericor. cũ pa. no.
& recordaretur testamen. sui sc̃ti
& iusiurandi qđ iu. ipsi Abrahã:
patri nr̃o, vt daret nobis, vt libe.
de manu omniũ inimi. &. v. sine
timore libe. corã ip̃o (stemus) oĩ.
diebus no, in sc̃tĩtate, & innocen.
Tu aũt pu̇er, propheta altissimi
diceris, procedes enim ante
faciem domini ad parandam
semitam eius, vt det scientiã salu.
populo suo in remissio. peccato.
per viscera misericordiæ dei no.
quia in istis visita. nos, q̃ ort⁹ ẽ ex
alto. vt illucescat illis,
qui in tenebris, & in vmbra mor.
sedent, vt dirigat pedes nostros
in viam pacis.

Hæc satis erunt pro introductione. Cæterum gramma-
tica nil differt ab ea, quã Mũsterus tractauit, illic lectorem
diligẽtem remittam. Tãtum enim characteribus vt & quæ
est a transitu fluminis differt. Quantum autem ipsa liugua
Chaldaica prodest versaturo diligẽti⁹ in sacris, satis illa pa
raphrasis, seu targum totius veteris testamenti tam Ionate
quam Anlzelos declarat, vbi rerum omniũ futurarum ex-
positio clarissima, obscurarum dillucida explicatio, & quæ
vna Iudæos conuincat approbantes,

UVA. BHSC. BU 01133

De lingua Samaritana,

QVAE HEBRAICIS, ET PRISCIS VTITVR CHARACTERIBVS.

Ac vtuntur hodie permulti Iudæi in Syria habitãtes, qui a cæteris dicũtur Somronim, id eſt, Samaritãi. Tres enim prẽcipue Iudæorum ſectæ in orientalibus partibus ſunt. Cõmunes, q̃ vocãtur Talmudĩm, id eſt Talmudiſtę, qui hominum ſuę legis placita exponẽtiũ omnia ſomnia & deliramenta mordicus tenẽt, & ediſcunt. Alĩ dicuntur Caraim. i. lecturarĩ, ſi liceat verbum effingere, qui reiectis hominum documẽtis omnibus tantum ſacra amplectuntur, obſeruant ditiſs. hominum genus: ſed vſqueadeo cæteris inuiſum, vt bona pars virginũ illorum quia per affinitatẽ, & paucitatẽ non ſibi ſatis ſunt, innupta maneat. aſſerunt inſuper communis opinionis iudæi, ſi accideret vt Chriſtianus, & Caraimus vnus demergerentur vna pari vtriuscꝫ ſaluandi poteſtate, pontẽ ſe effecturos corpore Caraimi ad ſaluandum chriſtianum. Tertium genus eſt Samaritanorum, quorũ meminit Hieronymus in prohemio libri Regum, qui me non parum incitauerat ad illorum requirẽdos characteres. Illius verba ſubiungam. Viginti & duas literas eſſe apud Hebræos, Syrorum quoque lingua teſtatur, quæ hebreæ magna ex parte confinis eſt. Nam & ipſi. 22. elementa habent, eodem ſono, ſed diuerſis characteribus. Samaritani etiam pẽtateuchum Moyſi totidem literis ſcriptitant figuris tãtum & apicibus diſcrepantes. Certumque eſt Eſdram poſt captam Hieroſolymam: & inſtaurationem tẽpli ſub zerubabel, alias literas reperiſſe, quibus nunc vtimur, quum ad illud vſque tempus, ĩdem Samaritanorum, & Hebrẽorum characteres

UVA. BHSC. BU 01133

fuerint hactenus Hieronymus, qui quãuis satis aperiat esse istos veros, & genuinos antiquosq; linguæ Hebraicę characteres, tamẽ meã partem puto aliquantũ confirmare. Quid autem mouerit Esdram virum alioqui doctum, & antiquitatis amatorẽ, vt relictis sanctæ linguæ characteribus, apud partem gentilium sui populi, alios inueniret, operepretium est consyderare: Quum post Solomonis mortem obortum esset bellum inter diuersas tribus filiorum Israël, rexque esset loco Solomonis filius eius Roboã, is iniquo responso abegit a se populum. Petebat enim afflicta plebs, vt de summa tributorum exactione, quam Salomon nõ sapiens, sed in hoc egregie stultus per præfectos exigebat, aliquid remitteret, is cõsilio iuuentutis, & adulatorum citius, quam senili & probato fretus respondit, tantũ abesse vt aliquid remittere vellet, vt etiam longe grauiora imperaret. quo respõso miser populus & omnino exhaustus, cõmotę cœpit detrectare illius imperium, & tum 10 tribus elegerũt Ieroboam, duæ tantum imperata fecerunt, Iuda scilicet & Beniamin, vbi mihi admiratio subit fœcunditatis peruersi populi, quam coalescebat mirũ in modum, vt in duabus tribubus & vna eaq; satis sterili in loco sita vrbe, 180. milia armatorum reperirentur. Iam desino mirari septingenta illa millia hominum, quæ emittebat imperij Romani pertinax emula Carthago. Alter autẽ Hieroboam accersitus in regnum, non satis fidens multitudini nisi varia & diuersa religione animos suorum alliceret, & ne sensim frequẽtando Hierosolymis sacrorum gratia, a se deficerẽt, illa præcipue sacra & q̃ sciebat populo placere, & q̃ in ægypto apud Serapim vitulosq; dudũ fama imbiberãt exhibuit, fecitq; breui, vt Populi animus plane a deo, & optima hæresi desciscceret. Sicq; ea occasione factum est bellum intestinum. Illi Hierosolymis ob sacra pugnabant, hi extra, idola cum licentia, & impunitate scelerum omnium coniungebant. Vnde factũ est, vt vinea domini in se dispersa ducta sit in captiuitatem, ob peccata populi: quæ quia occasione regum Samariæ, & sacrificantium idolis & extra Hierusalem contigerant, pars

illa, quæ cum ſacris literis colebat idola hæretica, & indigna cum qua conuerſarentur vel cõmunitate characterum, a viro probo merito iudicata eſt. Statimque poſt captiuitatem, animũ diuerſis characteribus reperiendis appoſuit. Quod autem hæretici & gentilibus deteriores, cęteris viderentur & eſſent, teſtantur multa ſacrarum literarum in nouo teſtamento loca præcipue vnus, vbi ille qui a Chriſto in parabola, animo (quanuis Samaritanus ſeu ethnicus) magis pio & ſyncero declaratus eſt, in illum, qui inciderat in latrones, quam ſacerdos qui legis intumeſcebat gloria. Chriſtus em̃ vocabat plebem ſuam non plebem ſuam. Huic accedit illa diuinæ gratiæ ſiticuloſa, quæ ad puteum venerat, ac ſuæ gẽtis ritu rogabat nun pro cõſuetudine, adorari deus deberet Hieroſolymis, aut in Samaria vel in mõte. Cui ſummus ille ſalutis author ait, vt nec προσωπολημψίαμ apud deũ ita nec olim loci futurum. Ibidem illa mulier ſatis aperit inteſtinũ odium, quod Iudæi cum Samaritanis habebant, hoc mutandorum characterum ſi quid conĳcio, fuit cauſa. Eſſe autem huius modi formas antiquas, argumento mihi fuere numiſmata argentea, magnam admodum antiquitatem repreſentantia, quæ excuſſa vidi apud ipſos iudæos, qui ea vſque adeo magni theſauri loco ducũt, vt vnũ (quod alioqui quin cũce non æſtimes) non potuerim mihi duobus aureis numis redimere, aſſeruntque eſſe á temporibus Solomonis. Quum autem has meas de cauſa mutationis characterũ (nõ quidẽ illas nouo teſtamento confirmatas) coniecturas ipſis Iudæis aperirem: dicebant eſſe veriſſimas, & a multis ſuorum doctorũ ſcriptas. Iũgebantq; nil aliud eſſe cauſæ (quũ alioquin ipſos Samaritanos cane peius & angue oderint, quos vix colloquio dignos putant) cur ita chara illa numiſmata habeant, niſi quia illi characteres illic exculpti, olim ſibi in vſu familiari fuiſſent, quaſi natura quadã illos ad priſtina reuocante. Aſſerũt etiã in dies Hieroſolymis, quæ hodie Chus aut Chuſſembarich dicũtur, in maceriĳs & ruderibus profundiſſimis hæc crebro ab effoſſoribus reperiri, eſſeq; antiquitatis certiſſimum argumentũ quod illic ſcri-

UVA. BHSC. BU 01133

bitur, Hierusalem sancta, quam Samaritani ipsi a temporibus Salomõis nec sunt ingressi, nec sanctæ nomine dignati sunt, vt qui adorarent in monte extra Hierusalem, & colerent idola, semigentiles & semiiudæi. Vnde lõge abest vt voluerint vrbem, quã habebant aduersariã & odiosissimã suis characteribus celebrare. Exculpendũ illud numisma mihi curaui, & hic adscribẽdum. Quod autem temporibus Hieronymi etiãnũ conuenit, Illi Iudæi Samaritani tantũ πεντάτευχον, id est quinq; mosis libros recipiunt, alias historias & prophetas loco fabulę, & deridiculo habẽt. Adaugent meam coniecturã, quod illud magnum nomen dei tetragrammatum, admodum conuenit in Græcis exemplaribus cum יהוה, duo enim iodin ,, vt depingũt etiãnũ nomen ineffabile Iehoua, aut adonai, idem faciebant apud illos, sic יהוה. & nunc est illis in vsu vt nomen tetragrammatum ita pingant. Punctis hodie quæ habebãt Hieronymi temporibus, carent, leguntq; sine punctis deprauate admodum. Illorum grammaticam propriis characteribs depictam, Arabice vero explicatam mihi magno ab vno illorum redemi, & in Galliam attuli. Quum autem ipsissima sit hæc lingua Hebraica, præter alphabetum, & numismata nil ex ea adscribere volui.

UVA. BHSC. BU 01133

Alphabetum Hebraicum antiquū, nunc Samaritanorum.
Prima figura typographica est altera chirographica.

א א aleph a,e,i,o,v.
ב ב beth b. vel v. cōsonans
ג ג gimel. g
ד ד daleth d
ה ה he h aspiratio leuis.
ו ו vau v consonans & vocale.
ז ז zain z
ח ח Heth hh aspiratio fortis.
ט ט teth t
י י iod i vocale & consonum.
כ כ chaph ch k hebr.
ל ל lamed l Hebræorum est inuersum.
מ מ mem m
נ נ nun n cōuenit hebræ.
ס ס samech s
ע ע hain a,e,i,o,u. aspirata.
פ ף phe ph, vel p.
צ ץ tzadic tz, vel zz, Italorum.
ק ק coph k
ר ר res r
ש ש sin ss hebr. conuenit.
ת ת thau th

ירושלים הקדושה Ierusalaim halzedossah.
Ierusalem sancta.
שקל ישראל Selzel Israël
Pondus seu numisma Israël.

Grammatica ipsa nil differt ab Hebraica, ideo vbi characteres differentes habes, omnia habes.

UVA. BHSC. BU 01133

De lingua Punica, Arabica'ue.

AEc eſt omnibus religionis Muha-
medicę cultorib⁹ grãmatica, & vſq; adeo orbem totũ occupauit, vt ſi tri fariam inq; tria ęqualia totã habita-bilem diuidas, vix vna pars extra hanc poſſit reperiri. Habet totã Af-fricam, præter Nubianam illã regio nem, quæ a Prętano Chriſtiano in colitur. Tota Aſia a noſtris litori-bus per antipodes vſque ad illã partem quæ in occidua no ſtri hemiſphęrii parte eſt, hac vtitur. Quos em̃ primos ho-minũ ſua nauigatione orbem totum ab occidente per anti-podes in ortum luſtrando Magellanus vltra Americam re perit in maioribus Moluccarum inſulis, illi nugas Muha-medis obſeruant. Ad Taſchaltical & Curiſtical ac Temiſti tan, quãuis præcipua pars Idololatræ ſunt, hæc peſtis per-uenit. Præter quoſdam Indos & Narſinganos, quos fabula non eſt dęmonem colere ne ſęuiat, tota Aſia illius dogmata amplectitur. Iam & in Europa hæc peſtis graſſatur, occu-patq; totam Græciam, Macedoniam, Thraciam, Daciam, zagyges ſeu Hungarię partem, Seruuiam & Boſnam, quæ eſt pars Pannonię ſuperioris, vt nulla ſit hodie lingua, nec vſquam olim fuerit, quæ in tot orbis partibus locũ habeat. Taceo genera diſciplinarum præclariſſime ab illius linguę authoribus pertractata. Aſtrologiã, & rei medicæ praxim illis debemus. Nugentur quicquid velint neſcio qui neote-riſtæ, qui maledicendi quadam libidine ſibi nomen redime-

UVA. BHSC. BU 01133

re eruditionis volunt. quum tamen, ausim deierare, nullus sit hodie virorũ doctorum & in melioris notæ praxi exercitatorum, quin postquam egregie a Galeno hausit ipsam theoriam non versetur in Arabibus. Quis enim neget sæcula proficere semper? Galeno ars proscripta, tanquam ab inferis reuocanda fuit, & cõtra tot mõstra Asclepiadarum, Thessalorum, Erasistratiorum, multum verborum ad rem parum conducentium coactus fuit dicere, vt possint multa longe minori compendio tractari, quam fecerit ipse. Adde neminem vnquam artem reperisse & consumasse. Quam multa autem quæ felicissime nobis hoc sæculo succedunt, Arabibus solum, non, Galeno debemus? Nolo recitare omnium medicinarum temperamentum sacharum, rhabarbarum, nec enim hodie quod nunc habemus antiquorum est, sed a traditione pœnorum, turbit, sene, manna præstantissimæ medicinæ, & composita illa scherab, giulab, suffuf, lohoc, roob, & huius modi, quæ ita nobis sunt in vsu, & singulari commoditate, vt sine maximo detrimento tolli non possint. At dices, nun vis hoc erudito sæculo, nos haurire rem medicam ex tanta barbarie? quum possem illud cum Celso dicere, morbos eloquentia non curari, illud vnum requiram a vobis. Quis in melioribus ac latinis disciplinis, vel mediocriter versatus, voluisset ante. 20. annos in summa illa veteris translationis Galeni barbariæ versari? adeo erat interpretum & temporis vitio corruptus, vt a se ad magis barbaros abigeret. Nunc vero vbi illius lingua innotuit, vbi latine a latinis hominibus datus est, omnes allicit, incitat. Nonne censes idem futurum si semel per illius linguæ familiaritatem latine loqui inceperint? nonne putas interpretum vitio illic multa admissa minus probe? At in illis sunt errores, nec desunt apud Galenum, Aristotelem, & quemlibet antiquorum quæ possint repræhendi, ac falsa ostẽdi. Sed vbi numerus minor, illic certe citiꝰ recurrẽdũ: Quid? quod videas dillucide & clare dictũ apud Aben Sina vna aut altera pagella tantũ, quod vix Galenus cũ suo Asiatismo quinque aut sex libris maximis absoluat? Sed

UVA. BHSC. BU 01133

milla hæc faciamus. Satis magnam huius linguę vtilitatem cognoscebant præclari illi viri in concilio Viẽnensi vbi salaria representari viris doctis: qui Græcas Arabicas, & Hebraicas literas docerent, statuerunt. Visum est autem operæprecium subiungere decretum desumptum ex clementina de magistris. Vbi Clemens quintus multis variarum linguarum cognitionem necessariã ostendit, sic ait. Vt igitur peritia linguarũ huiusmodi possit habiliter per instructionis efficaciam obtineri, hoc sancto approbãte consilio, scholam in subscriptarum linguarum generibus, vbicũq; Rhomanã curiam residere contigerit, necnõ in Parisiensi, Oxoniensi, Bononiensi, & Salamantino studiis, prouidemus erigendas, statuentes, vt in quolibet locorum, teneantur viri catholici sufficientem habentes, Hebraicæ, Arabicæ & Græcæ linguarum notitiam, duo videlicet vniuscuiusq; linguæ periti qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas sollicite doceant, & cætera quæ sequuntur de salariis a pręlatis monasteriis, capitulis repręsentãdis. quæ omnia magnum vsum linguę affirmant. Est autẽ hæc lingua Hebraicę adeo affinis vt siquis sit diligenter versatus in Hebraismo, possit ante biennium bonam partem illius linguę intelligere. Scio qui periculum fecerim. Ob illã enim comprehendendi celeritatẽ illi Turchæ qui me docebant Constantinopoli me dæmona appellabant, quod viderer præter consuetam illis diligentiam omnia capere. Id enim sine iactantia de me ausim dicere me plus vno & altero anno in ea lingua profeciſſe quam multi illorum toto sexennio soleant. In grãmaticis enim sæpe amplius morantur. Nec mihi mea illud singulari diligentia accidebat, sed quia iuuenis satis diligenter sacras literas iungendo Hebraismo insudaueram. Amplectamur igitur hoc linguæ beneficium, quo cum Mauro, Aegyptio, Syro, Persa, Turcho, Tartaro, Indo, & vt semel dicam fere in toto terrarum orbe sine interprete conuersari valeamus, Qua optimos authores & disciplinas possimus nostris hominibus

UVA. BHSC. BU 01133

tradere, omnes Christianæ fidei hostes scripturarum gladio confodere, eos ipsorum dogmatibus refellere, totius orbis commercio vnius linguæ cognitione vti. Vt autem id fiat autores optimos & grammaticam, in has partes attuli, olim si deus dederit, omnia in rempub. bonũ editurus. Post Alphabetum & aliquot oratiunculas, ac legendi præcepta, nominum & verborum tabulę subsequentur, habent enim sicut & Hebręi, tres orationis partes, Nomen, verbum, & dictionem, quæ consignificatiua comprehendit.

Alphabetum Arabicum.

Quia nondum ad ipsos vsus typographiæ peruenit, volui varia caracterum genera quibus diuersimode vtentes manu scribunt depingere, quo res esset clarior.

UVA. BHSC. BU 01133

Eliph. parua figura, & obtorta quiescēs.
Chaldæis conuenit. a e i o v,

be b, quum autem habet tria puncta, subscripta est p. quo alioqui carent

te t

the th d

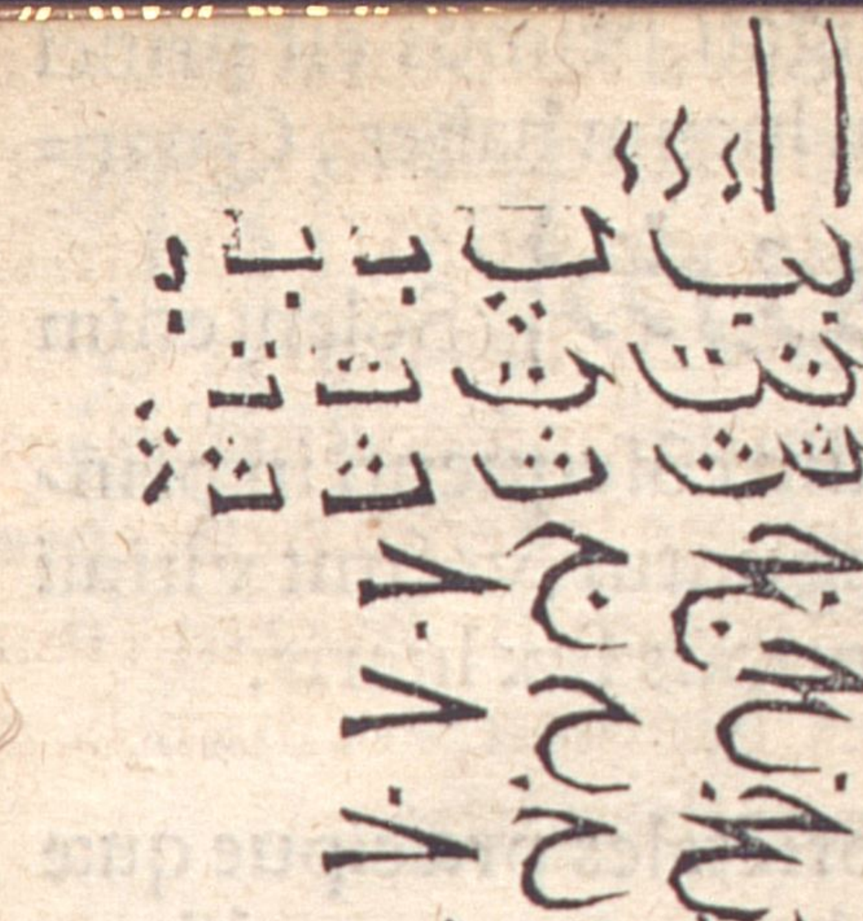

gim g, vt profertur cum i & e, latinis, nam sonat vt ia, ge, gi, io, iu,

he h mediocris aspiratio.

che hh fortis aspiratio

dal d

dhal dh

re r

ze z

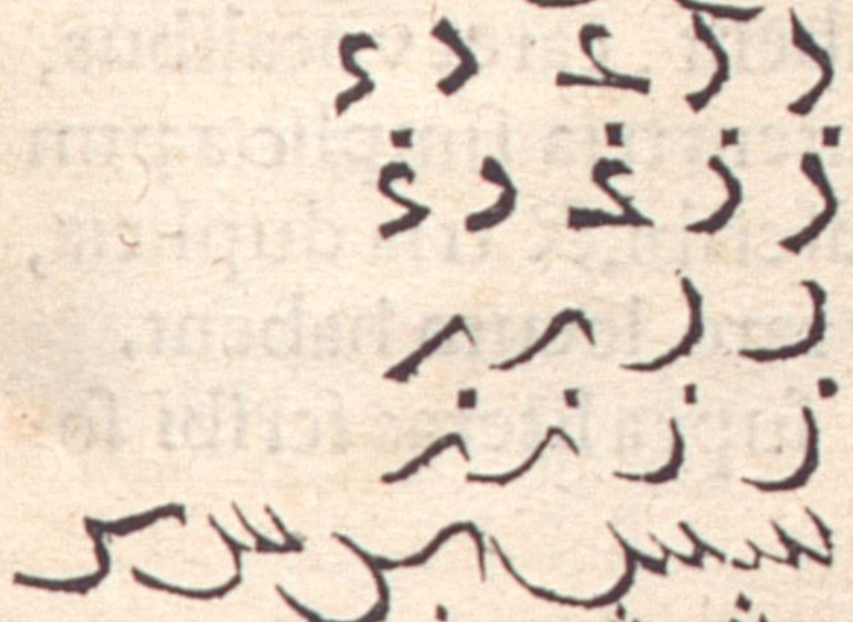

sin s ab Heb.

schin ss vel sch Heb.

tzzad tz ts

dhad zd sono medio iter z & d.

te t

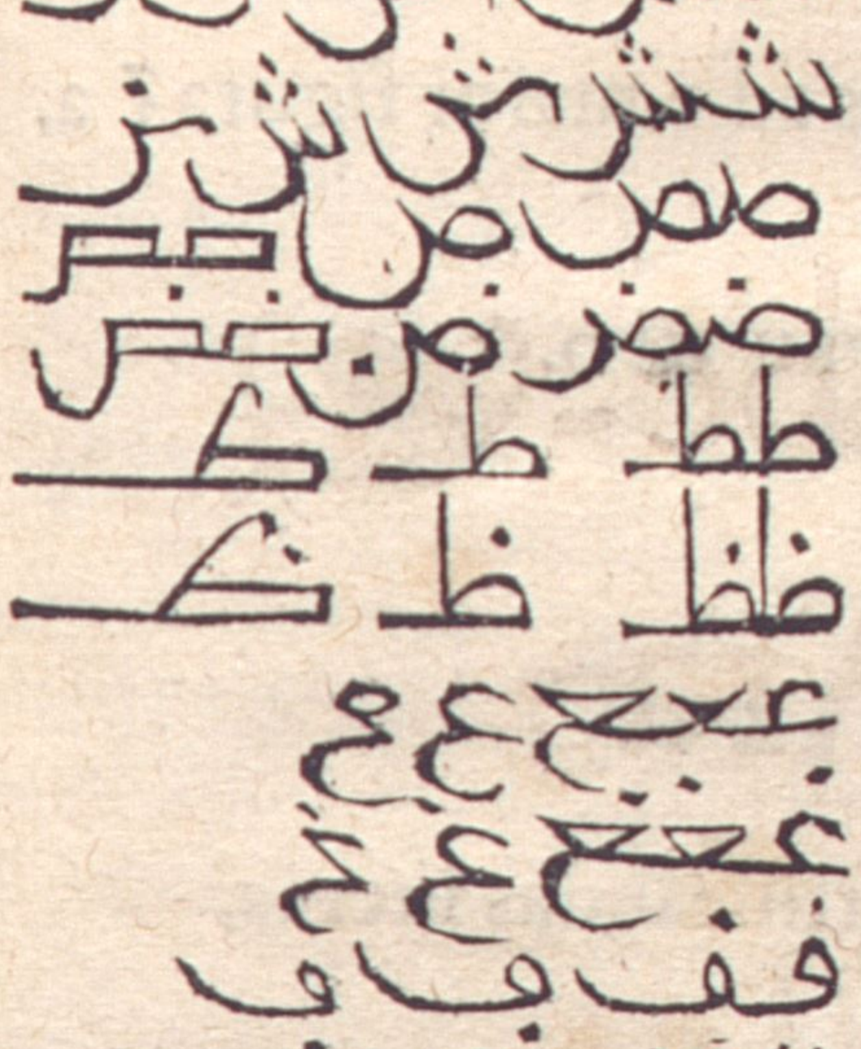

thdhe td, vel sono medio inter z & t

ain a, e, i, o, v,

gain g, vt proferūt latini cū a & o

phe, ph Arabes subscribunt punctum; turcę contra caph k Arab. suprascribunt vnum punctum. Turch. duo.

cheph ch. o. sonat Turchis durius habens supra se tria puncta

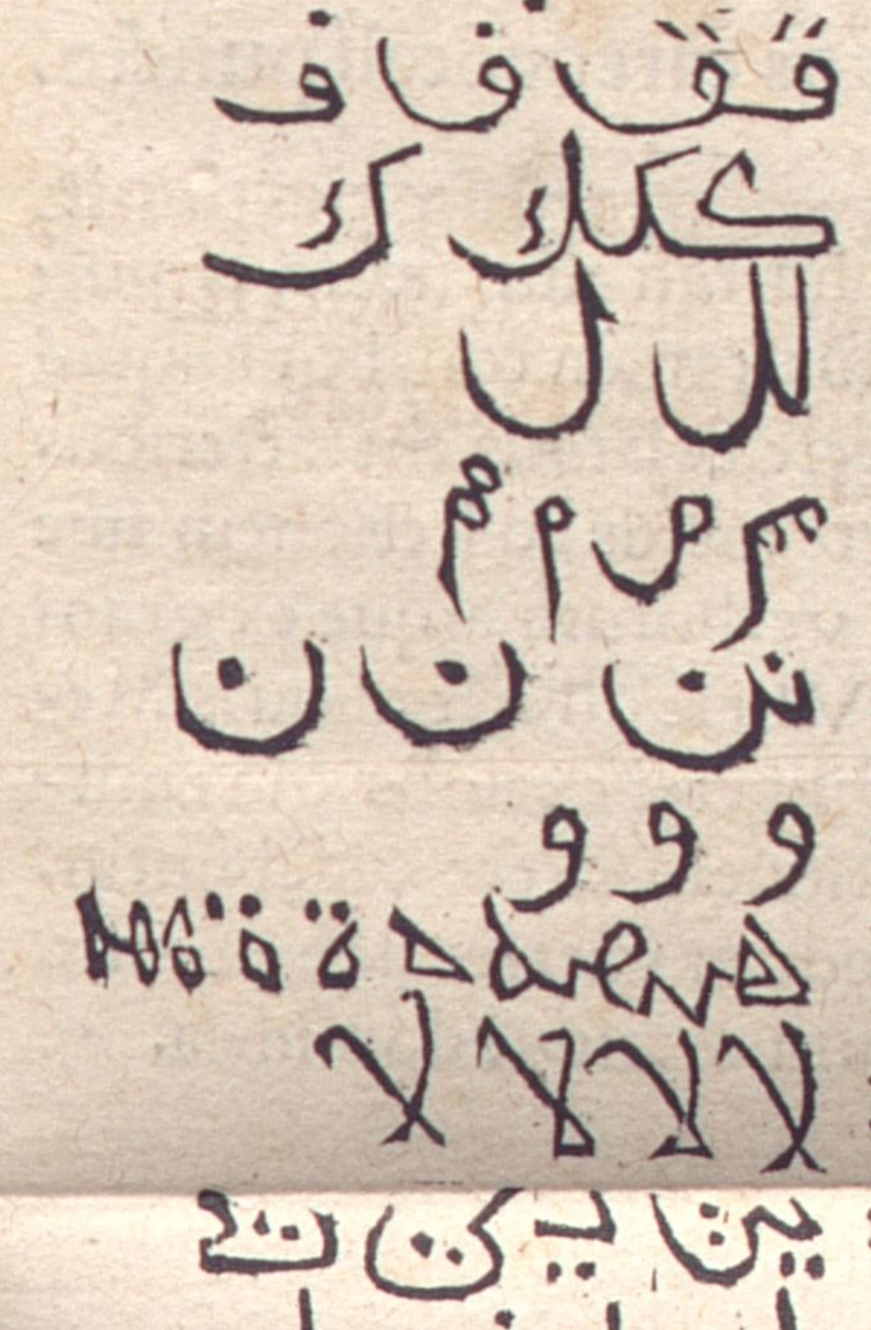

lam l conuenit Heb.

mim m connenit Chald.

nun n conuenit Chal.

van v consonum vel vocale, vt habet punctum

he h

lam eliph est cōposita figura ex duabus

ie i consonans

lam mim, lam, phi, alai, abbreuiationes sunt.

UVA. BHSC. BU 01133

Vbi sunt duo characteres simul ligati, primus est principii & medii, secundus in fine tãtum locum habet: Quando ponuntur post istas sex literas ا د ذ ر ز و (Solent enim omnes literas præcedentes ligare cum cõsequenti in principio vel medio dictionis) soli depinguntur, vt sunt vltimi characteres, nec adhærent præcedentibus sex literis.

De punctis.

Hæc, quemadmodum & cæteræ oriẽtales præcipue quæ aliquid cum Hebraica affinitatis habent, caret vocalibus, quarũ loco punctis vtitur. Habet autem tria simplicia puncta, quę vbique dictionis possunt adscribi, & tria duplicia, quæ in fine dictionis tantum, idque raro, locum habent. Puncta quæ sunt supra lineam sunt supra literas scribi solita, quæ infra, infra.

Phatah, vstũ, nasab, a declinãs ad e, maior figura ẽ a.
chesre, esre, ger, i.
rapha, othur, tzum, v, supra vau, est o.
nasab, tenuin, an.

ger tenuin, in.
rapha, tenuin, vn.

Tesdid est loco dagghes ad fortificandas literas.

gisme est signũ quãdo cõsonans caret vocali puncto.

Quamuis nullus sit illis, nisi in suo Alphurcan aut alcorã & puerorum introductionibus, punctorum vsus, tamen conabor aliquid sacrarum precationum cum punctis scribere, & latinis characteribus exprimere, vt inde lector se possit conferre tutius ad lectionem sine punctis, cuius ars ex tabulis nominum & verborum, atque ex grammaticis præceptis breui a nobis dabitur. Vbi se offeret aliquis Mecœnas nobis qui numeret characteribus diligẽter excussis oĩa emittemus in lucẽ, præcipue quæ ad introductionem facere videbuntur. Omnia enim nostra in reipublicę commodum vertere decreuimus.

Sillabæ quædam & abbreuiationes cum oratione dominica:

UVA. BHSC. BU 01133

آ آ ا ا و و ا ا ا ا ا

a,e,i,o,u,an,in,in,vn,

ب ب ت ت ح ح ل ل م م ن

be,beb,teg,teh,lehain,lam,lam,thum,

ه ي ي ا ا ع ع ن ن ه ه ش ش

hai,ila,hala,phi,ha,hum,ſchaichum.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 Biſſimil=lahir=rachma=nir=rachimi 2 biſſmi abain veibnin veruchic= 3 ca=duſſi Ami. Tzalahul_lahu 4 chemithal alamaha Eſſai 5 Abana illadhi phis=ſeme uathi 6 cadus iſmeche,ta ta melchuteche 7 techu nu meſcheiteche che= ma phis= 8 ſamai veala ea larzi, 9 chobzna chepha= phna ahthana phil= 10 iau= mi veahpher lanamaiugibu alana 11 chema hapharna lemã ahtha alana 12 vela ta dchulnat_tegiaribu lachine 13 negena min elſeriri leia ne lechem 14 meluchu veel cauathu veel megedu ila 15 elebdi. Amin;

16 Cherametun vetaſbia hun vecauatum 17 acti= rarum veedelum lillahi me= lichil 18 alamini liluaha= di ila elebdi.

Amin;

بسم اباء وابن وروح القدوس امين صلوة الله

على كهنتك عالما حسنين

ابانا الذي في السموات

قدوس اسمك تاتي ملكوتك

تكون مشيتك كما في

السماء وعلى الارض ٥

خبزنا كفافنا اعطنا

اليوم واغفر لنا ما يجب علينا

كما غفرنا لمن اخطا الينا

ولا تدخلنا التجارب لكن

نجنا من الشرير ٥ لان لك

الملك والقوة والمجد الى

الابد امين

كرامة وتسبيح ومجد وقوة

اقتدار وعدل الله ملك

الاحايين للوحد الى الابد ٥

امين ٥

UVA. BHSC. BU 01133

IN nomine dei misericordis pij 2 in nomine patris & filij & spiritus 3 sancti amen, oratio ad deum 4 sicut docuit eã Iesus. 5 Pater noster qui(es) in cœlis 6 sanctum est nomen tuum veniat regnum tuum, 7 fiat voluntas tua sicut in 8 cœlo & in terra 9 panem nostrum quotidianum da nobis ĩ 10 die & dimitte nobis(peccata nostra) quod debetur super nos 11 sicut dimisimus peccantibus in nos 12 & ne facias nos ingredi tentationem sed 13 libera nos a malo. Quia tuum(est) 14 regnum, & potentia & gloria in 15 secula Amen. Honor, & laus, & gloria, & virtus 17 potẽtia & iustitia deo regi seculorũ soli in secula. Amẽ.

De legendi ratione.

Solẽt Arabes fere omnibus nominibus suis præfigere al i. lam Eliph, loco articuli & Emphasis gratia, & huiusmodi: articulum attrahere & connectere cum præcedentis dictionis puncto, propterea lego bis mil lahir rahmanir. &c. huiusmodi autem articulum euphoniæ gratia vertunt in literã sequentem si patitur prolatio, vt in bis mil lahi, quia prima litera nominis diuini allah. est l. seu lam. (nam prius al est articulus) lah vero est nomen dei, propterea lego bis mil lah. non bis mi allahi vt scriptum est. post vero hi iungo r. dicendo hir, quamuis nulla sit statim sequens talis, sed quia prima istius vocis, rachman est, r. propterea muto l in r euphonię gratia, & dico bis mil lahir, rachmanir rachimi. non bis mi allahi alrachamani alrachimi vt scriptum est, & vt legit plebs, sed doctorum est ab initio imbibenda consuetudo. Si vero post articulum sequatur aliqua litera quæ non possit recipere mutationem articuli, vt sunt omnes gutturales literæ, tunc legitur omnino articulus. vt in vers. 8. veala elartz, & in terra. quia illic sequitur eliph post articulũ non retrahitur in priorem syllabam. Illæ autem dictiones quæ in principio habent eliph lam radicalia non leguntur isto

more

UVA. BHSC. BU 01133

more, ſed integræ vt in. 5. verſ. abana illadhi, quia illadhi. i. qui, eſt dictio integra ſine articulo. Quãdo al eſt in principio ſentẽtiæ vel verſus nõ attrahitur in p̃cedentẽ dictionẽ. Regulæ generales. 1 Omnia nomina ſimpliciter prolata i. ſine adiuncto deſinunt in, vn. ſi ſint cum articulo deſinũt in v. tantum. (Nam poſt al, articulum nuſquã venit tenuin .i. duplex aliquis punctus.) Etiam, omnia nomina quę in cõ textu ſunt vice ſuppoſiti, non poſſim ſubiícere exẽpla characterum penuria. 2 Omnis dictio recta. i. quæ poſt verbum tranſitiuum venit ſine al, articulo in fine habet an, cũ al habet a. 3 Omnis dictio coniuncta (in nomine ſemper intelligo) habet ſine al, in fine in, cum al. i. 4 Omne verbum futuri temporis deſinit in v. Vide omniũ regularum exceptiones. A prima regula excipies nomina vnius actionis & vnius modi (quorũ exempla in tabulis dabimus) quę habent perpetuo an, in fine ſicut & aduerbia numeralia: vt ſemel, bis, ter, quater &c. Et nomina in ablatiuo abſolute poſita: vt neharan, id eſt die. nan nehar. diem ſignificat, & lailan. nocte, laila enim noctẽ ſignificat. adde quod in ſequentibus ſubiungemus multas dictiones quæ ſolent facere, vt tam nomina quam verba in fine varia puncta habeant præter regulas prædictas. Hæ tam literæ quã dictiones faciunt vt nomen proxime ſequens habeat in fine (præter affixa vt hu, hum, chũ, che, nun, ie) chesre, vt, caph, ſicut. lam, ad. be, in. te, per. vau, per. ie, per. iurãdi dictiones, min, ab. ila, ad. phi, in. hatai, donec. rub, frequenter, han abs, mudh munza, abs. chaſchai, chala, hedai, præter. Hæ vero faciunt vt nomen proxime ſequens habeat naſab vel phathah, in fine, illi vero adiunctum nomen habeat tzum, vel raphah. Ina vt, ana ſi, chana. ſit, lachena ideo. Hæ faciunt vt ſit rapha in fine nominis ma, cum, illa, niſi, l, ia interrogandi, eliph, hia, vocandi. Hæ faciunt ne futurum habeat vllum punctum in vltima. Ina, vt, len, ne, chi, quia, adhn, qũare. Hęc ſunt cõmuniora quæ eximuntur a prædictis canonibus. reliqua in grammaticis. Officia literarum conueniunt cum Hebræis, atque Chaldęis, niſi quod hic dal non ſeruit, phe vero valet

UVA. BHSC. BV 01133

coniunctiouem copulatiuam &, atque, autem, eliph vero præter communia cum reliquis officia ſignum eſt vocandi, comparatiui, pluralis, interrogãdi, dualis, ob id vbi Hebraicarum aut Chaldaicarũ literarũ noueris officia & iſtarũ habes. Nunc quædam de partibus oratíonis illorum ſubiungemus, ſunt autem tres ſicut & Hebræis, اسم فعل حرف is me pheal herph, id eſt, nomen, verbũ, dictio. Sub dictione autem comprehendunt omnes orationis partes, quas præter nomen, verbum, & participium habemus. Primum de verbo tractabimus, ſubſcripta vnica forma (quam cæteræ omnes imitantur) diuerſo tamen ab illorum ordine, quia ſolent poſt præteritum, a quo incipiunt, & futurum, ſtatim quædam nomina & infinitiuum adſcribere, quem ordinem aliquantum immutabimus rem minime. Imo faciliori methodo ſic fiet. Habent autem verborũ tempora diuerſis vocibus duo tantum præteritum, quod mazi vocant & futurum, ſed ſub futuro ſignificatio preſentis comprehenditur, alioqui participio præſentis temporis, & verbo ſubſtantiuo more Hebræorum vtuntur. Sed ſuo more ſupputãt ſex modos mazi, id eſt, præteritum, & Muzareh, id eſt, futurũ, ſeu preſens, & amr, id eſt, imperatiuum, & nehi, id eſt, prohibitionem, atq; duo participia, ſeu, vt vocant nomina, participium præſentis vocant phail, id eſt, agens, & alterum, maphul, id eſt, patiens. Hæc duo nomina, & ſi ſoleant cum verbis reponere, tamen quia ſunt, ſeu quædam generalis forma ad plura alia aliorum nominum, illa claſſi cæterorum nominum præfixa volui. Adſcripſi primo in tabula formã præteriti, quæ a tertiis perſonis ſingularis, dualis, & pluralis numeri maſculini incipit. Tum, totidem ſequuntur perſonæ eorundẽ numerorũ generis fœ. Poſt, ſecũdæ tres maſculini, & pari numero fœminini generis, duæ ſequũtur loquentes pro ſeipſis, vna ſingularis, & altera pluralis. Habẽt autem iſti numerum dualem in omnibus verbis & nominibus, & infinitiuis, niſi in primis perſonis, quod reddit hãc linguam, mirum in modum certam. Ab omni autem verbo

UVA. BHSC. BU 01133

actiuo, formant in omnibus temporibus passiuum, isdem literis, sed diuersis punctis, & vocant Maghul, id est, ignotũ, vtpote vbi agens nõ innotescat, sed patiens tantũ. Quamuis & quandam, raram tamen, habeant formandi verbi passiui cum accessione quarumdam literarum consuetudinem quam in grammaticis amplioribus, characteribus formatis seruabo. Pręteritum apud istos non recipit ante se negationem, sed quum volunt aliquid ante acto tempore negare factum præfigunt lam, quum simpliciter negant, & lema quũ asseuerant, ipsi futuro. Quum autem impræsentiarum non fieri asserunt, eidem præscribunt ma, si futurum negant la, si constanter negant præmittunt len, duas autem istas negationes futuri vocant nephi estekbal, id est negatio futuri, vt pręsentis nephi hal, id est, negatio pręsentis, sed negationes pręteriti vocant gehed, id est, negationem, alterã gehed takid, id est negationem firmam. Omnes huiusmodi negationes &iam præfiguntur passiuo, Sed non mutant in vlla re verbi puncta, nisi ma & lema in præterito negato, tollũt enim punctũ ab vltima litera radicali, & nun vbi venit post syllabam longam, vt post eliph, vau, & ie, quæ repræsentãt pũcta longa, vt Hebræis. Imperatiuus tertiæ personę quod ad formam attinet, nil diuersus est a tertiis personis mascu: & fœ. generis futuri, si præfigas ta, literã cũ puncto chesre, & ab vltima radicali tollas punctum, aut nun literam post longas syllabas, vt dixi fieri in futuro post ma & lema. Eadẽ ratio est secundæ personæ, si loco lam, ponas eliph cum rapha, aut alio pũcto, vt natura verbi postulat. Horũ maghul id est, pass. fit eadem ratione qua in futuro dixi. Nehi, id est prohibitio fit in imperatiuo, si loco lam literæ negationem la præfigas tertiis personis illis, tam masc. quã fœ. generis. Prohibes secundam personam, si secundis futuri vtriusque generis eandem negationem præponas. Passiua facies omnia eadem ratione qua & prius, in futuro. Hanc tabulã quo ad finalia puncta attinet (nã media & prima sępe differunt) in omnibus omnium formarum verbis imitabere in personis semper præcedit masculinum genus.

UVA. BHSC. BV 01133

فعل الماضي

نَصَرَ نَصَرَا نَصَرُوا نَصَرَتْ نَصَرَتَا
نَصَرْنَ نَصَرْتَ نَصَرْتُمَا نَصَرْتُمْ
نَصَرْتِ نَصَرْتُمَا نَصَرْتُنَّ نَصَرْتُ
نَصَرْتُ ٥ المجهول نُصِرَ آ وا ٥
المضارع يَنْصُرُ يَنْصُرَانِ يَنْصُرُونَ
تَنْصُرُ تَنْصُرَانِ يَنْصُرْنَ نَنْصُرُ
تَنْصُرَانِ تَنْصُرُونَ تَنْصُرِينَ
تَنْصُرَانِ تَنْصُرْنَ أَنْصُرُ نَنْصُرُ
المجهول يُنْصَرُ آن ون ٥
المصدر نَصْرًا نَصْرَانِ أَنْصَارٌ
الجحد لَمْ يَنْصُرْ رَا روا تَنْصُرْ
حد تاكيد لَمَّا يَنْصُرْ ٥ امر غايب
لِيَنْصُرْ ا والتثنية ا لِتَنْصُرَنَّ ٥
أَمْرَحَاضِر انْصُرْ ا وا ى ا ن ٥
المجهول امر غايب لِيُنْصَرْ ٥ المجهول
أَمْرَحَاضِر لِتُنْصَرَ ا وا ى ا نَّ
لِانْصَرَ لِتُنْصَرَ ٥ نهى غايب لَا
يُنْصَرْ ا وا لَا تُنْصَرِ ا نَّ ٥
ومجهوله لَا يُنْصَرَ ٥ بحرف
المجهول لم يُنْصَرَ ٥ ومن التاكيد
لَمَّا يُنْصَرَ ٥ نفى الحال ما يَنْصُرُ
وبجهوله ما يُنْصَرُ ٥ نفى لاستقبال لا
لَا يَنْصَرُ ٥ وبجهوله لَا يُنْصَرُ ٥

Verbum præteritum 1 Masc. iuuit, iuuerũt duo, rũt, pl. F. uit, rũt, d. rũt, pl. M. sti 2 stis. d stis pl. 3 F. stí, stis, d. stis pl. iuui cõis gn. 4 iuuimus. c. g. Pass. iuuatur, ntur, d. ntur, pl. 5 Futurũ M, abit, bũt. d, bũt, pl. 6 F. bit, bũt. d, bũt, pl. M. abis. 7 bitis duo, bitis pl. F. abis. 8 bitis duę, bitis pl. abo. c. g. abimº c. g. 9 Passiuũ, abitur, bũtur duo, buntur, plu. 10 Infinitiuº. iuuare. are du. are pl. 11 neg. præter. M. non iuuit, rũt duo, rũt pl. F. non iuuit. 12 negatio vehemẽs. M. nequaquã iuuit. Imperat tertiæ. 13 iuuet, vent. du. vẽt pl. F. vet. vẽt. d. vẽt. 14 Imper. secundæ, ves, vetis. d. vetis pl. F. ves, etis, etis. 15 iuuem. emº. prohibitio ter. pl. M. ne, 16 iuuet ent. d. ent pl. F. ne, u& nt. d. nt, pl. 17 & pass. eiº ne, uetur. Negatio ptĕriti de 18 passiuo nõ fuit, utus. & de assẽueratiõe. 19 nequaquã fuit adiutº, negatio prẽsentis nõ iuuat 20 & pass. eiº nõ adiutº est. negatio futuri 21 nõ iuuabit, & pass. eius non iuuabitur.

UVA. BHSC. BU 01133

M. masculinum, F, fœminæum, D, duale, pl, plurale significat. Verbum ex verbo spatiis, lineam ex linea numeris cognosces. alioqui enim non potuisset contineri interpretatio e regione.

Postquam paucis, & quantum exculptarum tabularum tenuitate licuit, verba ipsa sub vno exēplo absoluimus, videndum est, vt idem de nomine fiat. Primum in vno & altero participio videbitur forma dualis & pluralis numeri, & modus formandi fœ. a masc. Sed mihi videor non satis rē ipsam aperire nisi inflexionis nominū, id est, variationis a singulari ad dualē & pluralē, & ad fœmininū obseruationē rudiorū gratia, vt qui cupiā omnibus prodesse, aperiā, atq; oēs subiectæ tabulæ particulas minutim exponā, vt in verborum tabulis feci. Primo loco igitur est participiū præsentis temporis quod seruaueram ex ordine ipsorū verborū. singularis præcedit, dualis sequitur, pluralis absolutus, id est, sine constructione est in tertio loco, tres voces sequentes sunt pluralis constructiui (quanuis sæpe confundunt) quartus locus est fœminini, in tribus numeris. Sequitur aliud participium præteriti temporis passiuum, pari numero & genere. Forma inde diminutiuorum eorundem temporum & nominum, Inde nomen excellens, id est, quod significat rem non perfunctorie fieri, nec per trāsennam, sed diligentissime, quod vna tantū voce demonstrant Arabes, mirum quanta fœlicitate, quamuis illæ duæ formæ non tam sunt scriptæ propter deductionem a suo verbo, quam propter formam. Nomina enim quando significant aliquid sensim & perfunctorie fieri, ita formantur vt prima forma. quando totis neruis (quod aiunt) fit excellens, vt in secūda. Reliqua nomina quæ virgulas habent pro exemplo, sunt pro forma imitanda tantum non pro significatione. vt sunt nomen loci & tēporis, instrumenti, vicis vnius &c. Sequitur inde verbum cum affixis, vbi & nominis ratio habenda est. inde variæ & promiscuæ formæ nominum & comparatiuorum, quantū tabulę excussæ & compendii ratio exigit, se offerunt.

UVA. BHSC. BV 01133

اسم فاعل

ناصرٌ ناصران ناصرون نصّارٌ
نصرٌ نصرة ناصة ناصرتان
ناصرات نواصر ٥ اسم مفعول
منصورٌ منصوران منصورون ومناصير
منصورة منصورتان منصورات ٥
وتصحيحه منهم. فاعل مؤيّدٌ ٥
مفعول مؤيّدٌ ٥ ومبالغة فاعل
نصّاصرٌ ٥ مصدر هي اسم زمان واسم
مكان مَنْصَرٌ ان آتٌ ٥ اسم آلة
مِنْصَرٌ ان آتٌ ٥ بناء مرّة من نصرة
تان ات ٥ بناء نوع نصرة تان ات
اسم منسوب نصريّ يان يون يّة
بيّاتٌ يات ٥ اسم تصغير انفعل
ان ون نفعل نصيران نصريات
فعل نعجب ما انصره هما هم
هما هنّ ك كما كم كنّا
كنّ نن ثنا ٥ اختلاف الجمع
بالف ما هو شبه شيء عضو عيب
لون ألوان ابدان مرض امراض
لحم لحمات قليل اقلّ كثير اكثر
قوي اقوى طويل اطول طويل
جدا ٥ لذّ الذّ او لذّ من هذا لذّ
جدا رطب رطوبة رطيب يبس يبوسة
برد برودة تبريد ٥ جمع بواو وياء
رؤس بطن بطون حلق حلوق
حرف حروف افراط تفريط وسع
موضع مرض مريض لان لين
يرا يرون صحة صحيح

1 Nomen agens.
2 iuuans,duo iuu.tes.p.
tes.pl.mascul. 3 tes,tes,
uans,f.tes.du. 4 tes plu.
tes plur.Nomen patiens.
5 adiutus.ti.d.ti.p.ti.p.
6 ta,fœm. tæ.du.tæ.pl.
7 & dimin. corū.agēs.
parum iuuans. 8 & pa-
tiens,parum tus.& excel-
len. ag. 9 uās multum.
Infin,cum mē,no.tempo.
no. 10 loci-nomen in-
strüenti- 11 -nomē in-
tentionis vicis vnius.-
12 -Inten.vnius modi-
13 nomen gentile.-
P4 -adiectiuum,- 15
16 Verbum affixū.quis
iuuit eū eos duo, eos. pl.
17 illam,illas duas,illas,
p.te vos duos vos. masc.
18 te,fœm.vos.du.F.18.
vos.p.F.me,nos, differen
tia plu. 16 cū eliph.aqua,
æ,res,res.p.membrum.a,
20 corpus, ra, morbus,
bi.color, res. 21 febris,
es.parum, minus.multū,
plus. 22 fortis,ior,lon-
gus,ior.lōgus. 23 valde.
suauis,ior.velior isto.sua-
uis. 24 valde.humidus.
ditas. statio,siccus, citas.
25 frigidum,ditas,gefa-
ctio.& plur. cū vau caput
26 capita, venter, tres.
guttur,guttura. 27 lite-
ra,literę.excessus,diminu
tio,posuit. 28 locus.mor
bus,ęger.tenuauit,tenue.
29 sanauit,sanitas,robur
sanus.

Regulæ quædam lectionis ab ipsis Arabibus desumptæ, vt confir-mentur quæ ante dixeram, vbi re-feras omnia ad numeros lineæ in-scruientes,quia aliquando linea li-neæ non poterit respondere.

UVA. BHSC. BU 01133

الكلام مداره على ثلثة معان الفاعلية
والمفعولية والاضافة فالرفع
للفاعل فالنصب للمفعول والجر
للمضاف اليه وما سوى ذلك يلحق
بهاته حرفان ترفعان الاسم وتنصبان
الخبر ما ولا نحو ما احمد ابانا
حروف تنصب الاسم وترفع الخبر
ان وان كان ولكن نحو ان زيدا
قايم حروف تخفض الاسم واحد فقط
لك وبقي القسم من الثاني على
رب عن مذ منذ حتى حاشا عدا خلا
نحو جاء بريد و بالله وتالله
البوم الآن حينيذ قد فقط خذ
من بعث بكر صبح طرا عصر
معرب فط عشا امس عدن عام
بعد عدا اين ماين ثم ثمه هنا هناك
ما لما البتة احفظ واحد هز اذا
هل ايضا اذا حمد جدا هتلك هتال
بريا ماره

بين فوق غير سوى بلا كتف
بل بلى دون من اجل بعد
خول قدم مع معه قبل
انا انن لن الى على ناتحن لنا الينا
انت انتم انتن هو هما هم هاى
اذني ذا هذا هذه الذي اذان
الذين اللتان اللتين الاولى ايه
من ذا ذان ذين تا ذه ذي
تان تين ذاك ذلك ذانك

1 Dictio diuiditur in tres significationes. agentem, 2 patientē & adiunctionē. rapha autē 3 est in agēte. & natzab īpatiente & ger 4 In adiuncto ipsi (nomini) & quicquid ęquale istis est cō prehenditur 5 in ipsis. Duę dictiōes dāt. rapha nomini, & nassab 6 adiūcto sunt nū & nōne, vt nū ahmad p̄sens est? 7 Dictiōes dantes nassab nomini & rapha adiūcto 8 qm̄, si, lcz sit, ideo, sed, vt quod zeid. 9 stat in pedes. Dict. dantes ger in nomine singulari solū 10 be, lā, cheph & ie, vau, te, iurādi, de ad, in, intra, super. pra, 11 sæpe, de, ab, a, ab, abs, quousq̄, p̄ter, ter, ter 12 vēi rē cū zeido. & p deū p deū. 13 Hodie, nūc, nūc, iā, tū, & tū. 14 qñ, mane, mane, diluculo, meridie, inter 2. & 3. hor. 15 vesp̄i, aliqñ, prima vigilia, heri, cras, pridie, 16 nudiustertius, vbi vnde, illic, inde, illuc, illac, 17 quid, adquid, vsq̄, nū custodio? intra, intro, 18 nōne? pariter, qñ, nuper, valde, sicut, velut. 19 primo, aliqñ. 20 inter, tra, supra, sine, sine, sub. 21 ab, circa, circū, præter post, de, causa, post. 22 circa, ante, cū, vna, ante. 23 Ego, ego, mihi ad me, super me, nos, nos, nobis ad nos. 24 tu, vos, m, vos fœ. eum, ille, illi duo, illi pl. quis? qui? cūq̄. 25 quilibet, iste, iste, ista, fœ. qui, qui duo, 26 qui pl. q̄. q̄ duæ. q̄ pl. q̄ plu

UVA. BHSC. BU 01133

In hac tabula habes generalem regulam, quam ſolent de legendi modo tradere. Intelligunt autem dictionem illic ſolum dici de nomine. Verba habent ſuos canones ex emthi lath, id eſt, ex coniugationibus vt præfiximus. Conſignificatiua autem vt ſunt coniunctiones, præpoſitiones, aduerbia, pronomina &c. ipſo legendi vſu percipiuntur, nec finalia puncta, vt nomina ſolent mutare. Per agens nomen, intelligunt quod grammatici noſtri dicunt ſuppoſitū. Per patiens, dictionem rectam, per adiunctum vero poſſeſſionem, vt in, liber Petri, Petri eſt adiunctum, aliquando intelligunt adiectiuum ipſum, quod inferius vocant ſocium nominis præcedentis. Sed hæc dixeram ipſo exordio, poſt illas dictiones ſeu, vt herph, dictio illorum ſonat, literas (nomine enim literarum comprehendunt, quæ Græci σύγκατηγορήματα appellant, quemadmodum enim conſignificatiuæ dictiones nil per ſe niſi nomini & verbo iungantur ſignificant, ita nec literæ, nec ſyllabæ, niſi in dictiones ſignificatiuas coaleſcant) habes quæ ſolent mutare frequentius puncta vltima in ipſis nominibus. Multas pręterea in ſuo nahu id eſt, in illa grammatices parte, quæ de legendi & ſcribendi præceptis ſcribit, habent alias regulas illarum dictionum quæ nomini aut verbo, vel addunt, vel adimunt punctum in fine, verum illas in magnis grammaticis expectabitis. Subſequuntur aliquot aduerbia magis communia, vtpote temporis loci, &c. Illis præpoſitiones magis communes annexę ſunt. Pronomina autem & relatiua & demõſtratiua quę faciunt tabulæ finem. Hanc noſtram in Arabicas literas introductionẽ, quæ cæteris exeundi cauſa fuit, ſi pro magnitudine expenderis fortaſſe ſuo cõpendio diminuet ſibi precium, ſin pro animo a quo proficiſcitur, & pro rei difficultate, ac fortunarum noſtrarum tenuitate eſtimabitis, æqui, bonique vos conſulturos certo ſcio. Scitis enim quam ſit arduum res ipſas ipſo exordio aggredi, & quam facile in noſtris cæcutiamus, in aliorum lucubrationibus nobis pluſquam lincæi ſint oculi.

De indica

UVA. BHSC. BU 01133

De Indica lingua.

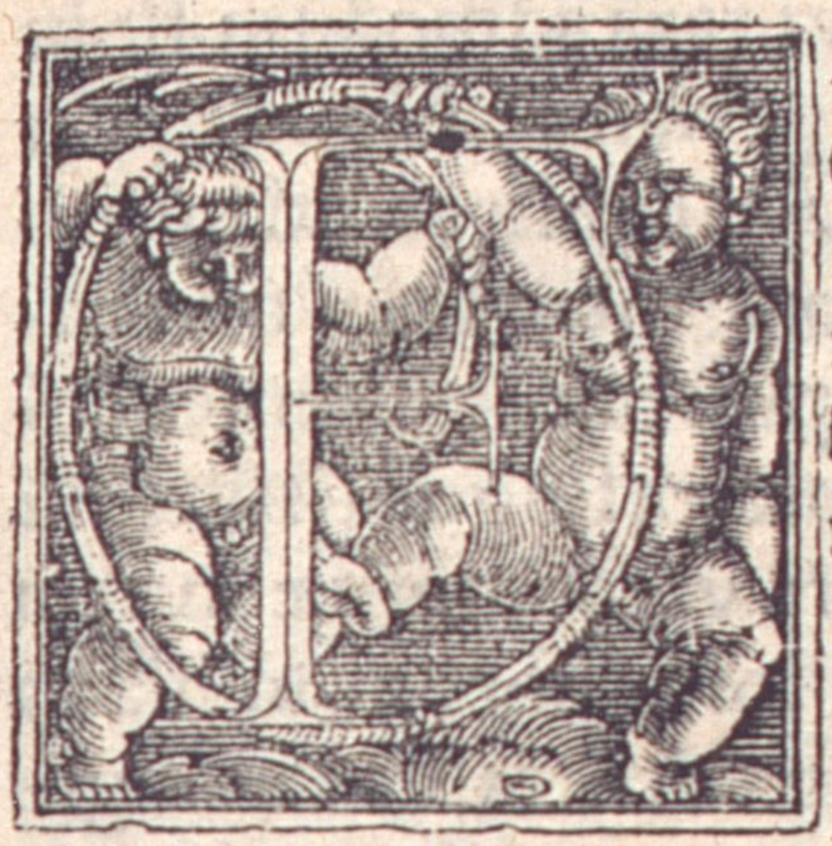

Alſo & Hebraicę & Chaldaicarum (Chaldaicas autem voco duas illas quę in Aſia a puritate Hebraici ſermonis olim deflexerunt, vnam Aſſyriam Babilonicamve, alterā Hieroſolymitanā, quæ Chriſti temporibus, vt multis non leuibus arguētis conſtat, erat vulgaris in tota Syria, in prima quarum erat deſcriptū Targum ſeu Paraphraſis Babilonica, in hac eadem, ſed Syro ſermone) linguarum ignorantia aſſeruit cum vulgaribus hāc eſſe Chaldaicā Iohannes Potkenus qui nobis pſalmos Dauidicos & Cantica Canticorum in hac lingua excudi curauit. Illi pro aſſerenda & altius referenda ſua origine Chaldaicam dicunt, quod audiuerint Chaldaicam ſtatim poſt Hebraicam fuiſſe primam. Sed & ſi non ſit Chaldaica, minus tamen antiqua non eſt. Tertius enim filius Noachi Cham, (cui & ſuis, fuit habitatio Affricæ & Aethiopiæ interioris (vbi nunc iſti habitant) a patre adiudicata) illuc Chaldaiſmi & Hebraiſmi traduces trāſplantauit, qui in hāc vſque diem durant, apud illos Chriſtianos Nubianos, in Sabachta regione auſtrali, vnde ad viſitandum Salomonem regina illa auſtri venit, quique hactenus iam a conuerſo per Philippum, Candacis illorum (erat iam ante tempora Alexandri magni id nomen reginis Aethiopum commune) reginæ Eunucho, hac lingua colunt Chriſtum, primumque Rhomano Pontif. Eugenio. iij. innotuerunt & hodie maxime cum Portogalenſibus Africæ littora illa incolentibus frequenter conuerſantur. Illos vero Aethiopas Indos Coloratos Vergilius appellat, dū dicit Geor. 4. Nilum ab Indis deuexū, color Indus Aethiopibus & Indis

UVA. BHSC. BV 01133

vocantium, aliorum Hindi, aliorum Hundi, quorundam Hundiſtam, Indos diei aſſerit. Quãuis hæc, vt aſſerunt illorum presbiteri, quos Conſtantinopoli & Venetijs vidi, ſit etiam Chriſtianis orientalibus communis, & maiori parti Indorũ etiam διαβολοσεβῶν. Eſt autem adeo Hebraicæ, Chaldaicæ & Arabicæ affinis, vt rara admodum ſit in hac dictio, quin in aliarum aliqua reperiatur. Nullo igitur poterit ediſci temporis diſpendio. Ad confirmandam autem illorum priorum Hebræorum originem mihi non parum habere momenti hæ linguæ apud omnes gentes diſperſæ videntur. Niſi enim eſſet Hebraica lingua principiũ harum omnium, nũquam poſſet fieri vt tot linguæ in tam varijs orbis partibus diſperſæ, iam tot annorum millia ita affines eſſent & ad illam vnam ita accedentes, vt ea diligẽter cognita illas diſcas faciliori negotio, quam latina lingua quidam adiutus Italicam Hiſpanicas Gallicam Siculam. eſt enim inter illas tantumdem affinitatis vt per Hebraiſmum in illas deuenias. Quum autem, illius cognitio te allicere per ſe debeat vt omnes Chriſtum colentes ſe mutuo intelligant non tibi quicquam in hac re ſuadere conabor.

Primum autem iungam illorum ſyllabarium alphabetumve poſtea legendi modum.

UVA. BHSC. BU 01133

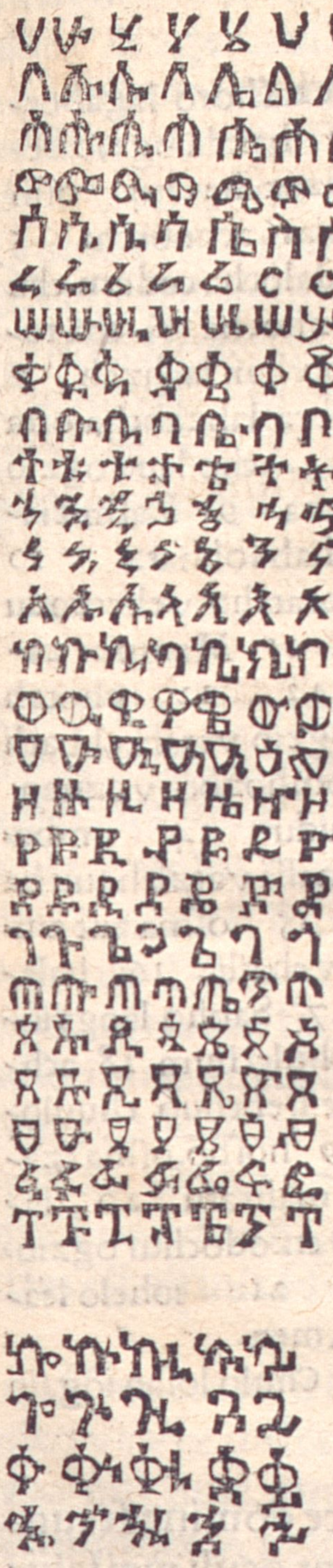

hă ʾh ה hū hī hā hē hŏ hō.
la l ל Græ. Omnes istæ syllabæ numero
ha h ה. 7. sunt lõgæ, præter a primũ
ma m. & o primum, cum quibus fre
sa ס. quenter quiescit litera, nõ se-
ra ר cus quam cum seua apud He
ssa heb. bræos, sed frequentius quie-
ka ק k scit o paruum, quam a. Sunt
ba ב b. autem numero. 162. syllabæ.
ta ט t Illæ literæ Hebr. monstrant
ha ח quomodo differant variæ li-
na נ teræ in hac lingua.
a א
cha ch. כ׳
va ו.
a y
za dhal. ז Chald
ia. י. i.
da. d. ד.
ga. g. ג.
ta. t. ת.
pa p.
tza y tz.
zza zz Italorum.
fa. ph. vel f.
pa. p.

= Abbreuiationes.

chuo, chuu, chui, chua, chue.
quo, quu, quui, qua, que.
Kua, quu, qui, qua, que.
huo, huu, hui. hua, hue.

Numeri a Græcis desumpti.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

10, 20, 30. 40, 50, 60, 70, 80, 90.

100, 200, 300, 400, 500.

1000, 3000, 80000, 100000.

UVA. BHSC. BU 01133

ደ፪ኤዜ፡ትስዕር፡ለገብርከ።።
በሰለዎ፡እግዚኦ፡በከል፡ኦዘዝከ።።
እስመ፡ርእዩ፡ኣዕይንትየ፡ኣኅንዮከ
ዘኣስተዳሎከ፡ቅድመ፡ኩሉ፡ሕዝብከ
ብሠ፡ትክስት፡በርሃፃ፡ለኣሕዘብ።።
ወክብረ፡ለሕዝብከ፡እስራኤል።።
ጸኮ፡ለኃ፡እግዚኦ፡ኣኮ፡ለኃ።።
ለስመ፡ዚኣከ፡ሃበ፡ስብሐት።።
በልሐረትከ፡ወበጽድዓከ።።
መዝሙር፡ዘዳዊት።።ሃለ።።
ፍትሕ፡ኢተ፡ኣግ፡ወኮበቆለ፡በቀለየ
ኣልሕዝበ፡ውዕውኃ፡ኣልጸድቅ።።
ኣዕበአኪ፡ኩኖሂ፡ወጽለሕወ፡በለሰኔ
እስመ፡ኣንተ፡ኣልኮነየ፡ወሓደልየ።።
ሃሌሉያ።።
ግሩም፡ሃውስ፡ደኴሰ፡ለእግዚኣ።።

2 Ioze taſhoro lagabor-
cha 3 baſalā ogzio be-
chem azazcha 4 oſm
roia aointi achnotcha 5
zaaſtadalocha codum chu
ulo hozbocha 6 chā to-
chſto borhan laahzab 7
vechobra lahzabcha oſra
el. 8 Acho lana ogzio
acho lana 9 Laſm zia-
cha nahab ſobhara 10
bemhoratcha vebetzodu
l;echa. 11 Mazmur za-
dauit,42. 12 photah
lith ogzio vetabcal bacli
13 omhozbo vozuan
omtzuduq 14 ombo-
oſſi amaſſi vatzlehouu ba
lehani 15 oſma ant am-
lachii vehaili. 16 hale-
luia 17 Sabho laogzio-
bher chulechum 18 ach-
zab veiſſebchuo chuulo-
mu 19 hoſbo,oſma tza-
nanth mahratu 20 la-
alenavetzodochul ogzio-
bher 21 iohelo lea-
lem. Amen.

22 Cbuulo naphs iſbecho laogziobher. 23 Chulo loſan iogain
Chroſtos.

2 Nunc dimittis ſeruum tuum 3 in pace domine ſecun-
dum verbum tuum 4 quoniam viderunt oculi mei ſalu-
tare tuum 5 quod præparaſti ante omnem populum tuũ
6 etiam reuelationem luminis gentium 7 & gloriam po
puli tui Iſrael. 8 non nobis domine non nobis 9 ſed no

mini tuo da gloriam 10 propter misericordiam tuã & ve=
ritatem tuam. 11 psalmus Dauid 42. 12 Iudica mihi do=
mine & age causam meam 13 a populo vacuo a iustitia
14 ab homine malo & fraudulento libera me, 15 quia tu
es deus meus & fortitudo mea. 16 Halleluia. 17 laudate
dñm omnes vos 18 gẽtes laudate eum omnes 19 populi.
Quoniã confirmata est misericordia eius 20 super nos
& veritas domini 21 manet in æternum, Amen. 22 omnis
spiritus laudet dominum. 23 omnis lingua confiteatur
Christum. Si in his te exerceas diligenter satis tibi erunt
pro lectione. Quum ampliora desiderabis conferas te ad
psalterium indicum de quo ante dixi.

De lectione.

Caret hæc lingua vocalibus, quarum loco adiungit quæ=
dam puncta literis ipsis quandoq; ad latus aliquando infra
aut supra, quæ quia vario fiunt modo omnia in syllabario
addere volui & abbreuiationes etiam ipsas nec quid desy=
deres. Sunt syllabæ numero 162. in quibus puncta omnia
reperias. Numeri ipsi a Grẽcis sunt desũpti vt figurę ostẽ=
dũt. Cæterum facilioris lectionis gratia aliquid precationũ
adscripsi latinis literis expressum & explicatum. nolo au=
tem prudentem lectorem latere quod hæc sola oriẽtalium
quæ ab Hebræa originẽ habẽt legitur nostro modo, a sini=
stra in dextram quod illi cum Armenica conuenit, quæ pa
rum est affinis Hebraismo.

Conueniunt signa grammaticæ Indicæ cum Hebræis
adeo vt vix differant nisi in Za quod pro articulo & rela=
tiuo qui, quæ, quod, & vt semel dicã loco daleth Chaldaici
scribunt, & A primo, quo vtuntur cum puncto i, ad nega=
tionem, præter officia cũ Hebræis cõmunia, & chaph qui
præter ea quod omnia officia chaph Hebræi tam in princi
pio quam in fine facit, est etiam in verbis præteriti tẽporis,
vbi in cæteris linguis oriẽtalibus, ponitur te vel tau, & ha=

UVA. BHSC. BU 01133

bent isti in verbi præterito omnia puncta Arabum vt, vbi dicunt Arabes natzara natzarta, nassartu, nassarat, ta, tum, tun. i. iuuit &c. Isti dicunt gabar, i. fecit, gabarbcha feciſti gabarchu, feci, gabarchat fecit mulier, gabarchum feciſtis, viri, gabarchun, ſtis mul. &c. Ita vt longe falsissimum asseruerit nobis Potkanus, qui ait illos regulis grammaticis carere. Quāuis enim illi per ſuæ linguæ familiaritatem non obſeruent fortaſſe, illius tamen partes erant quia volebat nobis linguam incognitam offerre, & ipſius artem obſeruare & tradere, vt illius diligẽtia vti poſſemus. Quis enim neſcit quandiu linguarum puritas integra manet apud ſuos, non eſſe opus regulis? quia ex vſu ſeruatur, vnde olim quum eſſent in ſummo honore & vſu familiari literæ latinæ, Grammatici noui homines, tanquam qui in re nullius momenti operam & oleum perderent, vocabantur, nec illorum fuit vſus niſi vbi maieſtas Romani ſermonis declinauit, aut ad exteros tranſiit. Quod ad me attinet, ſi per otiũ & rem familiarem mihi liceret copiam authorum & characterum illius linguæ ad typographiã nanciſci, certe omnia huius præcepta non difficilius quam Hebraica me poſſe tradere confiderem; Id enim iam feci in multis linguis, & iam mihi parum familiaribus. Turchicam præceptis conſtantinopoli, quantum licuit, concluſi, Græcam vulgarem quia multum ſuæ grammaticæ affinis eſt præceptis mihi paulo minus cõmunem ipſa Gallica ac patria reddidi. Dudum de Italica quantum (præter conuerſationem cum Italis hominibus) licuerat homini Gallico & iuueni idem feceram, quam auſim fortaſſe adſerere mihi adeo eſſe in prõptu vt patria, tantum valet vbique ars & ſedulitas. Sed de his ſatis, Olim ſi hæc noſtra placuerint, vbi erit vnde poſſimus noſtram hanc philologicam vitam tollerare, otium noſtrum vt ſolemus reipublicæ natum oſtendemus.

UVA. BHSC. BU 01133

De lingua Græca.

Vperfluum plane mihi videretur, poſt tot authores grammatices ali, quid de hac lingua dicere, niſi promiſiſſem ipſo exordio me omnes omnium gẽtium characteres exhibiturũ. Apud Græcos enim Moſcopulus, Chalcondylas, Gaza, Chryſoloras, Laſcaris, Hepheſtiõ, Phrynicus, & plerique alĩ, ex Latinis vero, Vrbanus Franciſcanus ampliſſime & ſub compendio, Sanctes Pagninus, Oecolampadius, & Melãchton, & plerique alĩ, nobis hãc tradiderunt, vt ſit plane in littore, quod aiũt, ſeminare vel toties tractata attingere. Prudens lector omnia boni conſulet, quum ſemel nouerit nos velle rerum originem ab ipſo capite deducere. Quemadmodum enim oſtendimus ex Hebraico fonte orientales & meridionales linguas dimanaſſe, Ita & hic ſtatuimus. Georgianorũ enim characteres & Seruianorum nil aliud ſunt quam Græci, partim corrupta, partim adaucta literarum ſerie, quos vt melius cognoſcas præmittendæ ſunt Græcæ vnde defluxerunt. Sunt hodie in vſu ſacrorum & vulgaris idiomatis Græcis, ſub imperio Turchorum habitantibus, in Peloponeſo, Græcia proprie, Macedonia, Thracia, & inſulis maris mediterranei potiſſimum quæ ad mare ægeum pertinent, & vocantur patrio vocabulo, Rhomæi, horum & iam multæ ſunt Coloniæ traductæ in tota Aſia minori quam Natoliam dicunt, ſed præcipue in illius maritimis locis ac verſus Armeniam minorem quam Turchæ ea ratione Rhom, id eſt, Græciam appellant.

UVA. BHSC. BU 01133

Α α ά alpha a ore aperto.

Β β ϐ υ vita v consonãs. carent b. litera loco cuius vtũtur ϖ, post μ vltĩa figura in vetustissimis exẽplaribus grẹcis reperitur, a latinis, vt credo mutuata.

Γ γ Ϫ gamma g ante se & κ & χ sonat μ.

Δ ∆ ∂ delta d. leniter aspirando lingua extrema admota dentibus.

Ε ε epsilon e tenue. vt e latinũ in fine ante s. vt in dies nec enim legitur, vt in dedi, sed ore magis aperto.

Ζ ζ ξ zita, z. dorici resoluunt in σ∂. vnde constat.

Η κ ita Neoterici per i legunt, antiqui per e longum, vt differre ab e psillo, tenui vel breui, proferebant.

Θ ϑ θ thita th inspirando.

Ι ι iota. i. consonans in principio diuisim legitur.

Κ κ cappa k. post γ. loco μ legitur per g.

Λ λ ƛ lambda l. cum i, sonat lenius vt λίτρα glitra non litra.

Μ μ my m.

Ν ν ρ ny n. ante μ ϖ β φ. profertur vt μ. cum i, voc. sonat lenius, vt μικη gnike.

Ξ ξ xi x.

Ο ο o, micron, id est breue.

Π π ϖ pi p. post μ & μ sonat b.

Ρ ϱ rho r. vix sentit aspirationem nisi quum geminatur.

Σ σ ς sigma s. cum sibilo semper profertur, nec fit blesum inter duas vocales vt s. latinum.

Τ τ taf τ. post μ, sonat d. latinum

Υ υ ỿ ypsilon, id est, tenue, id est inter i. & v.

Φ φ phi. ph inspirando.

Χ χ chi. ch. aspirando.

Ψ ψ psi. ps.

Ω ω o, mega o, longum.

UVA. BHSC. BU 01133

Exempla varię lectionis, de ϐ, βῆμα vema, ñon bema. de γ, ἀγγελος angelos, nō aggelos vt ſcriptū eſt. ἀνάγκη anange, non anagke. βράγχος vranchos, nō vragchos. de ξ, φράζω φράσω. de iota, ἰατρός, hiatros triſſyllabum, de κ ἀνάγκη anange, non anagke, de ν, τὸν Πέτρον, τὸν μιαρόν, τὸν φῶρα, τὸν βοῦν. tom Petron, tom miaron, tom phora, tom boum. de π πέμπω τὸν πέτρον. pembo tom betron, non pempo, ton petron. de τ, ἀντὶ and i non anti &c. quæ omnia fiunt euphoniæ gratia. In tabula proxime ſequenti præter diuiſionem elementorum tradi a cæteris grammaticis ſolitam, volui etiam mutas nouem per inſtrumentorum quorum officio proferuntur partitionem diſtributionemve diuidere. Illa enim diligēter obſeruata, nullo quaſi negotio quū ad ipſas deueneris coniugationes facile mandabis memoriæ, quæ alioqui ſunt ſatis difficilia. quum igitur tibi conſtabit, labiorum officio prolata elementa præcedere ante ω in prima coniugatione, duplicem eiuſdem prolationis formare futurum eiuſdem, aſpiratam eiuſdem articuli dare tibi pręteritum, nō erit cur te multum torqueas, niſi in diligenter perdiſcēdis elementis. Statim eadem ratione a palato prolatas, dices eſſe ſecundę, duplicem futuri, aſpiratam præteriti. Tertiæ vero, dentium officio prolatas. σ. futuri, κ, præteriti. ι. autem in omnibus eſt tanquam externum & additamentarium, & poteſt tolli præcipue in Aoriſtis ac futuris ſecundis ac præterito medio. Literæ autem immutabiles ſunt quartæ coniugationis, eædem in futuris ſeruantur, correpta verbi pęnultima, κ, eſt pro præterito in omnibus coniugationibus pręterquă in prima & ſecunda quando verbum habet aliquam vocalem ante ω, tunc eſt quintæ coniugationis vel contractorum. Sed hæc in tabulis, quum ipſas duplices videris vnde componantur, facile erit nominum in illas finitorum genitiuos formare ab illis. Vide diligenter tabulam & memoriæ commenda.

UVA. BHSC. BU 01133

Literarum diuisio.

Literarũ aliæ.

- vocales 7
  - α
    - 2. longæ ᾱ, ω.
    - 2. breues ε, ο
    - 3. dubiæ ᾰ, ι, υ.
  - ε
  - η
  - ι
  - ο
  - υ
  - ω
- 3. mutabiles α, ε, ο. mutatur α & ε, ĩ η. ο. ĩ ω. ĩ
- 4 mutabiles η, ω, ι, υ. (augmẽtis p̃teritorũ
- 5. præpositiuę in diphthongis. α, ε, η, ο, ω.
- 2. postpositiuæ in diphthongis. ι, υ.

Diphthongi proprie sex, impropriæ. 6.

αι, αυ. ει, ευ, οι, ου.	ᾳ, ῃ, ῳ, ηυ, ωυ, υι.
æ, auſ, ei, euſ, oi, ou.	a, e, o, iſ, oſ, i.

Cõsonantes 17.

- mutæ 9.
  - tenues.
    - labiales. β
    - æquiualentes. π ι ξ ½ φ
    - φ
    - γ
    - æquiualentes. κ
    - ϲ
    - τ
  - mediæ.
    - palati. κ
    - æquiualentes. γ 2 ξ ξ χ
    - dẽtium. χ
    - ϲ
  - aspiratæ
    - æquiualentes. π 3 ξ σ κ
    - ϑ
    - β
    - γ
    - ϲ
    - ϱ
- Semiuocales 8.
  - ex quibus
    - immutabiles. λ μ ρ ϱ 4.
    - ex quibus
      - Duplices, 3.
        - ζ. fit ex σϲ, σσ.
        - ξ. ex κσ, γσ, χσ.
        - ψ, πσ, βσ, φσ.
      - mutabiles. ν ϻ ϟ
  - λ
  - μ
  - ν
  - ϻ
  - ϟ
  - ρ
  - ϱ
  - ϲ
  - τ
  - φ
  - χ
  - ψ

quarte conjugationis.

prolatio ipsa tempora docet coniugationes.

literę coniugationum.

futurorum.

præteritorum.

σ. μονάϲ ικον. i. sui iuris, dicta autem est sic, quod in aliorum elementorum classem non recipiatur, sed sola suo iure remaneat.

UVA. BHSC. BU 01133

Passiones dictionis, seu vt vocant προσωδίαι. i. accentus, sũt 8.

- Spiritus, 2.
  - tenuis ᾽ ἀλλὰ alla
  - asper ῾ ἅλς hals.
- Accẽtꝰ, 3.
  - acutus / θεός.
  - grauis \ θεὸς μέγις
  - circunflexus ~ ὀρῶ.
- Apostrophos, signum deperditæ vocalis, in fine. Sic τύ πτάυτὸμ pro τύ ωπτάυτὸμ tollit α, ε, ο, αι, οι. ante vocal. princi. dict. sequentis.
- Hyphen. quando duo separata iunguntur sic ὁ τί.
- Diastole. quando diuiduntur coniuncta sic ὅ, τί.

Longam & breuem addebant antiqui, nunc vero ex vsu illarumnotæ abierunt.

Quamuis sit huius linguæ, vtpote quæ vocales habeat, lectio facillima, tamen vt rudibus deseruiam, iungam quædã græceademque latine exprimam, ac explicabo.

Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττalogήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί. δοκοῦσι
prosefchomeni de mivattalogisite hosper hi ethnikri. docousi
orantes autem ne multum loquamini vt ethnici. putant
γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε
gar oti en di polylogia afton isaconstisondę. mi oun omiothite
enim quod in multiloquio suo exaudientur. ne igitur imitemini
αὐτοῖς. οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρῄζετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι
aftis. idẽ gar ho patir hymon hõ chrian echete pro tou hymas etisæ
illos. nouit enim pater vester quibus opus habetis anteq̃ vos petatis
αὐτὸν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς. πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς
afton. hutos oun prosefchesthæ hymis. Patir hymũ ho en dis ouranis
illum. Sic igitur orate vos. Pater noster qui es in cælis
ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ
hagiastito to onoma sou eltheto hi vasilia sou, genithito to
sanctificetur nomen tuum veniat regnum tuum, fiat
θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν
thelima sou hos en ourano ke epi tis gis. ton arton himon ton
voluntas tua sicut in cœlo & in terra. panem nostrum quo-
ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον, καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν
epiousion dos himin simeron ke aphes himin ta ophilimata himon
tidianum da nobis hodie & dimitte nobis debita nostra

UVA. BHSC. BU 01133

ὡς ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς
hos he himis aphiemen dis ophileteis himon. he mi isenengis himas
sicut & nos remittimus debitoribus nostris. & ne inducas nos
εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασι-
is piraſmon alla ryſæ himas apo tou ponirou. hoti ſou eſtin hi vaſi-
in tentationem. ſed libera nos a malo, quia tuum eſt re-
λεία, καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
lia he hi dynamis he hi doxa is tous æonas. Amin.
gnum & potentia & gloria in ſæcula. Amen.

Octo ſunt Græcis partes orationis. Nomen, verbun, participium, pronomen, articulus, coniunctio, aduerbiũ, præpoſitio. Quinque primæ ſunt declinabiles, tres reliquæ vſu percipiuntur ſine declinatione, a Latinis differunt Græci in numero duali quem habent in partibus declinabilibus, quo carent Latini. Græci vero carent ablatiuo caſu. genitiuus vel datiuus illius vices illis ſupplet. Carent illi interiectione quã ſubiungunt aduerbio, & ex pronomine duas partes orationis faciunt ipſum pronomen & articulum. Eſt autem articulus ſeu hic, hæc, hoc. & dicitur præpoſitiuus, alius ſeu quis, quæ, quod, vocatur ſubiſtctiuus. Sed hæc omnia in tabula explicabo cum declinationibus & coniugationibus. Modo autem viſum eſt abbreuiationes quaſdam communiores addere.

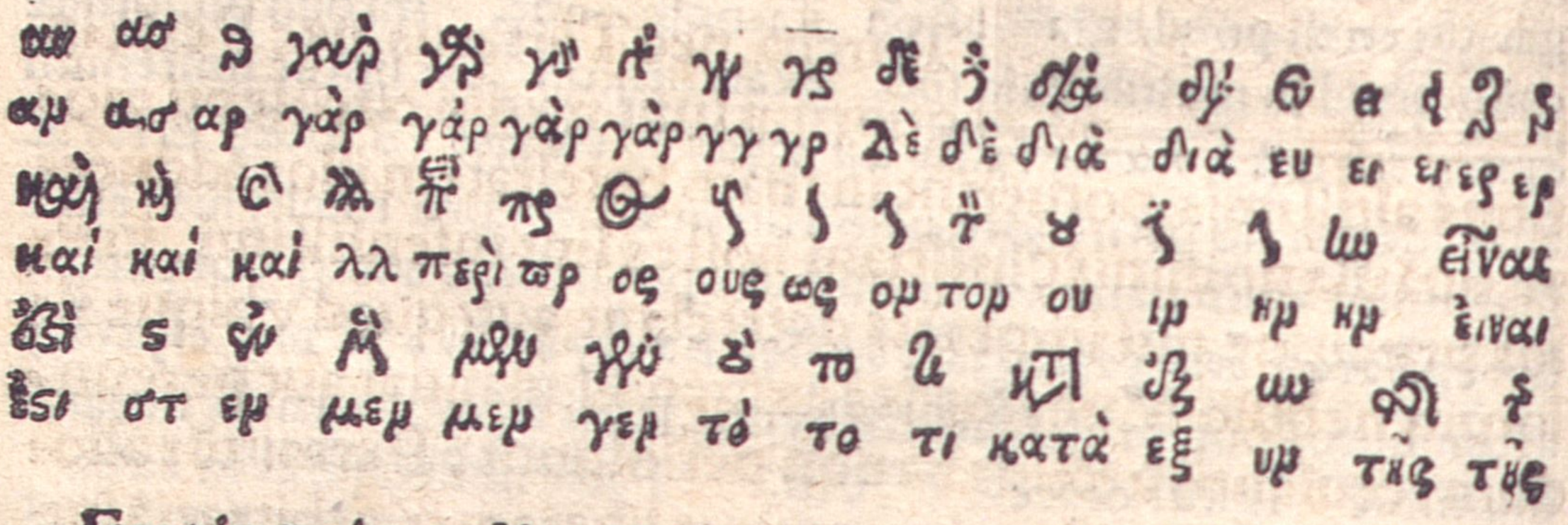

Erat in animo aliquid Græcę grãmatices vulgaris edere vt Philomuſi perciperent quantũ ſit inter ipſas duas affinitatis. Sed viſũ eſt cõmodius hanc ſeruare in ſuã claſſem cum olim, ſi videbitur eſſe ex vſu reipublicę, de Turchica Italicaq; tractabimus. De linguis autem vulgaribus velle etiam ſcribere, mihi erit vel cum Bembo illo vtriuſque linguæ peritiſſ. commune. Is enim de ſua lingua vulgari ſuis ſcripſit hominibus. Olim Chriſtophorus Landinus, nunc

Ieſualdus, Velutellus, Fauſtus, Molzas, & plerique alij ita di ligẽter linguę hetruſcę præcepta ſuis hominibus explicãt, vt in vtraque lingua egregie ſunt verſati. Quanto magis rationi conſentaneum erit, externam linguam regulis obſeruatam ſuæ gentis hominibus relinquere? quod olim in quatuor aut quinque vulgaribus linguis, deo duce, fiet.

De Georgiana, Iacobitana ue.

GEorgi ſeu Georgiani, vel vt vocantur a ſe & a Turchis & Tartaris Iuſrian, habitant hodie maxima multitudine non longe ab eo loco vbi antiqui Georgos inſigni innocẽtia populos, iuxta Aibanos collocabant. idq; tanta potentia vt hactenus nec Turcha, nec Tartarus, nec Perſa in quorum ſunt medio circũſepti mõtibus altiſſimis, potuerint in ſuam poteſtatem illos adducere, quãuis nominis Chriſtiani hoſtes ſint infenſiſſimi, in illos præcipue qui imperata detrectant, aut (quod vbique illorum nebulo Muhamedes exigendũ mandat aut pereundum recuſanti) vectigalia non perſoluunt. Permittũt alioqui Turchæ Chriſtianis omnibus liberam & arbitrariãſuę religionis profeſſionem. Hi Georgiani his characteribus linguam Græcam qua vtuntur in ſacris & vulgarem quæ Tartaricæ & Armenicæ media eſt, ſcribũt, nec carent Græcis hæreſeos nota. In quibus tamen aut errent aut differãt, nemo Calogerorum vel papadum (illo enim nomine monachos, iſto, presbyteros intelligunt) vſquã dicere potuit, niſi quia hæ literæ ſunt illis cum Iacobinis (quod genus hominũ ſingulari proſquuntur odio & deteſtantur) cõmunes

Iacobitas iſtos mihi ꝑſuaſerim facile, quũ olim ob dogma
perꝛuerſum Iacobi patriarchę Alexandrini qui vnam tantũ
in Chriſto naturam aſſerebat, illis Chriſtiana cõione inter-
dictũ a patriarcha Cõſtantinopolitano Dioſcoro eſſet, has
literas reperiſſe, quę olim fuerunt magno apud orientis ec
cleſias vſu, indeq; ſub fidei principio receptę a Georgianis
ſunt & hactenus ſeruatæ. Ante incurſiones Barbarorum
erant multi ad modũ Iacobitæ in Aegypto, Arabia, Meſo-
potamia, Chaldęa, Aſſyria, &ꝑcipue in Syria ob loca ſacra
nunc pauci in Syria ſuperſunt. Oẽs iſtos vt characteribus
cõicãtes ita dogmate ſimili, vt puta Neſtoriano quod totã
infecit orientis eccleſiã, affines (quę cauſa olim fuit illos oẽs
e cœtu Chriſtianorũ eĳciendi) crediderim: quod Græcorũ
ſacrificuli oĩm rerũ q̃ faſtus & ſupbię ignari, apire neſciũt.
Sed quia video a multis de his Georgis vbinã agãt diuer-
ſa tradi & plane dubitari, viſum eſt & in hac re noſtrũ inter
ponere iudiciũ. Quidam ait a diuo Georgio appellatos & in
Arabia iuxta Mecham habitare, quod falſũ poteſt oſtendi.
Quos em̃ vidi cũ illorũ legato Cõſtantinopoli apud Tur-
cham, nec Georgĳ nomen ſatis nouerant, ſeq; adſerebant e
confinio ipſius Armenię verſus Tartaros, alios vero Iur-
gianlar. i. georgianos, vt vocãt, nullos noſſe, ꝑter ſe, & quoſ
dam ſuos qui circa Hieroſolymam ſacrorũ gratia habitant.
Quę oĩa priſcę coſmographię ſtatuentis Georgos vbi ꝑdi
xi, fidẽ adſtruũt, illius nugas ꝓpalant. Auxerunt Chriſtia-
norum numerũ tempore Cõſtantini magni, regina illorũ
morbo, a quadam captiua Chriſtiana miraculo diuino libe
rata, quę ſtatim Maritũ ſuũ & populũ ſibi ſubditũ nouũ ho
minem induere perſuaſit. Fuit tum temporis principi pro
vexillo Georgĳ imago. De ceremoniis iſtorũ & oĩm grę-
cæ linguæ affiniũ, In Tzeruiana dicam. Horũ characteres
ab legato ſuo apud Turcham Cõſtantinopoli habui, id tñ
ſine nomine, & diſceſſit antequam habuerim vnde coactus
ſum Venetĳs requirere nomina a quodã illiꝰ linguæ ꝓto.
Sũt characteres oĩno ſerie, noĩe, & figura greci. Sed depra
uãt aliquãtũ ſcribendo, & neſcio quot barbaros adiũgẽdo.

UVA. BHSC. BU 01133

Ⴀⴀ alpha a
Ⴁⴁ veda v consonans.
Ⴂⴂ gamma g
Ⴃⴃ delta d
Ⴄⴄ e e
Ⴅⴅ tzo sti
Ⴆⴆ zieta z
Ⴇⴇ eta i longum
Ⴈⴈ theta th
Ⴉⴉ ioda i vocale semper
Ⴊⴊ cabba c
Ⴋⴋ lambda l
Ⴌⴌ my m
Ⴍⴍ ny n
Ⴎⴎ exi x
Ⴏⴏ o o
Ⴐⴐ pbi p
Ⴑⴑ rou r
Ⴒⴒ sigma s
Ⴓⴓ ta t
Ⴔⴔ hie v declinãsad y
Ⴕⴕ phi ph
Ⴖⴖ chi ch
Ⴗⴗ ipsi ps
Ⴘⴘ o, ω mega
Ⴙⴙ schei ab Arabibus sch
Ⴚⴚ vvei ab arab. v cons.
Ⴛⴛ baschi videtur a latinis b
Ⴜⴜ or ab Armenis r
Ⴝⴝ gimsa a Chaldæis g durum
Ⴞⴞ sima alia forma literæ græcæ s
Ⴟⴟ ti conuenit cum ta indo si addas caput T

In hac nil plane adscribere, quũ sit mere græca, consiliũ est.

UVA. BHSC. BU 01133

De Tzeruiana Poznaniaúe.

Egiones iſtę ſũt Europeę, inter Dalmatas, Illirios, Albanos, Macedoniam, Thraciã, & Iazyges Metanaſtas. Boſna em̃ vel Poſna vel Boſſina, durat, a Pannonia ſuperiori & inferiori, ad Gepidas ex quibus fere cõſtat. Zervvia vero ſeu Seruia eſt vbi olim erat Myſia ſuperior, & extenditur a Danubio & Pannonia inferiori ſeu Liburnia, ad Thraciã & Macedoniam. Quid autẽ cauſæ fuerit cur in medio duarũ totius orbis linguarũ pręſtantiſſimarũ habitãtes, linguã peculiarem inuenerint perquirẽdo, hanc rationẽ ab illis qui ea vtũtur accepimus. Anno a Chriſti natiuitate circiter trecenteſimo, Pannoñs, Illiribus, Dalmatis, & Myſiis erat vna eadẽq; fere lingua permixta partim Greco, parrtim Italo, & aliquãdo Germ. ob viciniam ſermone, quibus ipſis omnibus Hieronymus doctor theologus Dalmata characteres reperit (quos ſtatim ſubiũgemus iſtis) vt quemadmodum a cęteris nationibus, lingua, ita & characteribus differrẽt. Illis tã diu vna vſi ſunt quandiu eccleſia Rhomana potuit Greçam perferre. Quũ autem eſſet Greçis ob quędã ab eccleſia Rhomana, cõione interdictũ, hi qui erant Græcis viciniores, characteres Greçcos vt plurimũ, nomine priorũ ſeruato, repererũt. Erãt em̃ iã Greçis exoſi ob Rhomanorũ partes, iſtis, ob defectionẽ. Sed melius eſt vt apiam⁹ cauſã tã grauis in eccleſia chriſti ſchiſmatis. Greçi in hoc differebãt a Latinis. Quod cõſecrabãt ĩ azymis. Qđ credebãt ſpm̃ ſcm̃ a patre ſolo ꝓcedere. Quod libellũ repudii impudicæ & ſterili & moroſæ vxori darent. Quod illorũ ſacerdotes vxores ducerent (quod eſt

UVA. BHSC. BU 01133

cõmune omnibus oriẽtalibus Christianis, Indis, Iacobitis, Maronitis, Armenis, Georgianis, Græcis, Valachis, seu Mysis inferioribus, & vt semel finiam oibus omniũ gentiũ sacerdotibus, & fortasse fuit multis latinis vsq; ad tempora consilii Viennensis) Quod tantũ idq; diebus dominicis & festis tantũ, vnam missam in singulis locis dicerent, Quod põpas in sacerdotibus detestarentur. Quod sub vtraq; specie cõmunicarent. Quod statuas, sanctorũ in templis nõ habent, sed tantũ effigies, nos vtrunq;, quod sesquihęreticum proclamant dicentes, posse per statuas populum negligẽter instructũ, incurrere idololatriam, per effigies nõ item. Hæc omnia hodie obseruant vt præscripsi, quæ vidi & audiui recito. Hodie oẽs Græci, in desperatione, vt puto, summa seruitute adacti, sũt ipsis Turchis pene deteriores. Vnũ genus tantũ monachorũ Basilianorũ habent. Reliquos curiones, vocant Papas cõmuni vocabulo. Singulos aũt papas tantũ in singlis paroeciis habent, cũ vno diacono, ne si plures essent questũ ex rebus sacris facerent. Illis nõ licet p vicariũ plebi adesse vt nostris. Illorũ ditiss. quisq; nõ habet 80. lib. Possunt deponi a parochia si aliquid indignũ se aut familia ex cuius institutione ꝓbatur, admittãt. Ieiuni singuli parochi panẽ benedictũ, festis diebus & quoties celebratur osculato sacerdote capiũt. Paschatis festo oẽs post auriculaꝛẽ cõfessionẽ sub vtraq; specie cõmunicãt, & osculãtur inuicẽ, dicentes Christos anesti, i. Christus resurrexit, & hoc faciũt amicis atq; inimicis vsq; ad triduũ. Quatuor singulis annis quadrageſimas ieiũnio obseruãt, primã cõmunẽ nobiscũ & eodẽ supputãdi ęquinoctii verni ordine. Alterãvocant τῶν ἁγίων ἀποστόλων. i. sanctorũ apostolorũ, quindecim dies ante festa Ioãni baptistę, Petroq; & Paulo sacra, Tertiã τῆς παναγίας. i. diuæ virginis, vbi multi tm̃ dies, 51. alii totũ mẽsem ieiunãt, ante assumptionẽ virginis Mariæ. Quarta est in aduẽtu Dñicæ Natiuitatis. Cibus tum est illis panis, oleum, holera, oua taricha, sicca & recẽtia ex aceto & oleo. Reliqua nobiscum cũ illis cõmunia sunt. Si quid supererit in libello nostro de moribus orientalium attingemus.

UVA. BHSC. BU 01133

Alphabetum Tzeruianorum.
literæ ſunt 30.

Ⰰⰰ	As a
Ⰱⰱ	buchi b
Ⰲ	vide v conſonans.
Ⰳⰳ	glagoia g
Ⰴⰴ	dobro d
Ⰵⰵ	ieſt e
Ⰶⰶ	cxiuít cx.x
Ⰷⰷ	zielo z
Ⰸⰸ	zziemelie zz.tz
Ⰹ	ixe non eſt litera, ſed numerus. LO.
Ⰺⰺ	i i
Ⰻⰻ	caco k
Ⰼⰼ	lvvide l
Ⰽⰽ	miſlite m
Ⰾⰾ	nas n
Ⰿⰿ	on o
Ⱀⱀ	pocoe p
Ⱁⱁ	reci r
Ⱂⱂ	ſlouo s
Ⱃⱃ	terdo t
Ⱄ	vsch v vocalis non conſonans.
Ⱅⱅ	phert ph
Ⱆⱆ	chi ch
Ⱇⱇ	od od
Ⱈ	o in principio & fine tantum.
Ⱉⱉ	thí th
Ⱊⱊ	ci ccraſſum, vt proferunt Florentini, Tuſculanive.
Ⱋ	ciarui c
Ⱌⱌ	ſcha ſch. ab Hebræis.
Ⱍⱍ	gſcha gſch
Ⱎ	hier. aſpírō eſt ſine dictiōis poſt cōſonātē, vel in medio ad tollēdū hiatum.
Ⱏⱏ	iat ia
Ⱐⱐ	ía ia
Ⱑⱑ	iu iu
Ⱒⱒ	ie ie
Ⱓⱓ	ieſt ieſt

UVA. BHSC. BU 01133

Nec hic quicquã adſcribere decreui quam ſint Græci vt plurimum characteres quibus vtuntur, quidã priſcam illam ſuam linguam ſcribentes, in qua omnia vulgaria & ſacrificium ipſum habent, alij Græcam cum ſua ſcribunt, cuius modi ſunt multi Valachorum (qui ad Dacos & Myſos inferiores pertinent) qui patriacham Conſtantinopolitanam audiunt. Plures etiam illorum qui ad Iſtrum agunt vt pars Lituuaniorum, & incolæ maris Pontici, Tauricæ Cherſoneſi, Paphlagonesque, vtuntur ſacris more Græcorum communium. Sed de his ſatis.

De lingua Hieronymiana, ſeu Dalmatarum aut Illiriorum.

RAtione quam attuli ſuperius, & vt forraſſe in hac re etiam nomen conſecraret immortalitati, ſuis conterraneis hos reperit characteres Hieronymus, quibus etiam ipſis totã legẽ vetus & nouum inſtrumẽtum cum ſacrificio & precationibus traductã illorum idiomate ſcriptam reliquit, lõge ſane ab opinione differẽs multorum, qui putant conſpurcari ſacras literas, ſi ſemel in manus populares venerint. Quãuis olim quo tẽpore nõdum a linguæ Græcæ & Latinę puritate deflexiſſent chriſtiani primęuę eccleſię, omnes in illis linguis intelligerent ſacras literas, imo imitabãtur ad lectionẽ, & cõcilio illo tã celebri in Nicea ſtatutũ erat pœna interdicti, vt oĩs Chriſtianus

UVA. BHSC. BU 01133

haberet apud se sacra bibliorũ scripta ea lingua qua posset intelligere, & Sũmus ille doctor de quo nũc agimus, filiolam vel 6. annos natã vult in sacris perpetuo esse, ab Ecclesiaste cõtẽptũ mũdi, a Prouerbijs expiscari sentẽtias invitę humanæ vsum cedẽtes, psalterio Dauidico laudare deum, demũ vt se ad euãgelia ipsa & epistolas Pauli cõferat. Laudauit sũmũ sacrarũ literarũ, non tantũ lingua latina, sed & Hebraica studiũ, in tã nobilibus fœminis. Rex ille Galliæ Carolus curauerat eã ob rẽ sacra in linguã gallicã trãsfũdi. Sed quid facias in re tã exulcerata, vbi a capite ad pedes nõ est sanitas? vis ne vt plebecula rudis illa attingat, quę citius in malã partẽ accipiat q̃ in bonã, aut oino nõ intelligat? Fateor multa esse in sacris quę sũt difficiliora. Sed rogauerim perq; nomẽ Iesu Christi obsecrauerim illos quorũ interest, vt (quãuis tota antiqua ecclesia in qua nec ãbitio, nec auaritia, nec fastus peruaserãt sine interp̃tibus habere iubebatur) ex mẽte sanctorũ & antiquorũ interp̃tũ, Chrysostomi Basilij, Nazanzeni, Origẽ. Theophyl. Hieron. Augustini Ambros. Hillarij, Cypriani, &c. similiũ, loca difficiliora traducẽdo aperirent, cętera q̃ nõ possunt in puersũ sensũ trahi, aut intelligi, nuda relinq̃rẽt, vt in hac re imitarẽtur tã sanctũ & tã magnũ virũ, cui nõ satis fuit, in suorũ linguã oĩa sacra transfundere, nisi & characteribus etiã reptis dicasset hanc volũtatẽ immortalitati. Hãc aũt hist oriã potes audire ab oĩbus illorũ sacerdotibus, & Venetijs, & in tota Dalmatia, pariter & ab omni populo, qui mihi hęc recitarunt quũ de suarũ literarũ origine requirerẽ. Excudũntur permulti admodum libri harũ duarum linguarum Venetijs vt illic distrahãtur. Tżeruiani oes subsunt Turchis, Boznaniorũ bona pars etiam. Illam linguam volui nõ tam gentis apud quem permanet quam authoris gratia adscribere. Videtur enim illam reperisse postquam Hebraicas & Græcas literas cognouisset, quia sunt multi characteres cũ illis cõmunes. Præterea omnia literarũ nomina significatiua sunt, vt aiunt, quẽadmodũ & Hebręis, quod in nulla alia fit lingua. Illam intepretationem nescio, linguæ ignarus.

UVA. BHSC. BU 01133

Alphabetum Hieronymianum seu Dalmaticum, aut Illiricum. Literæ. 32.

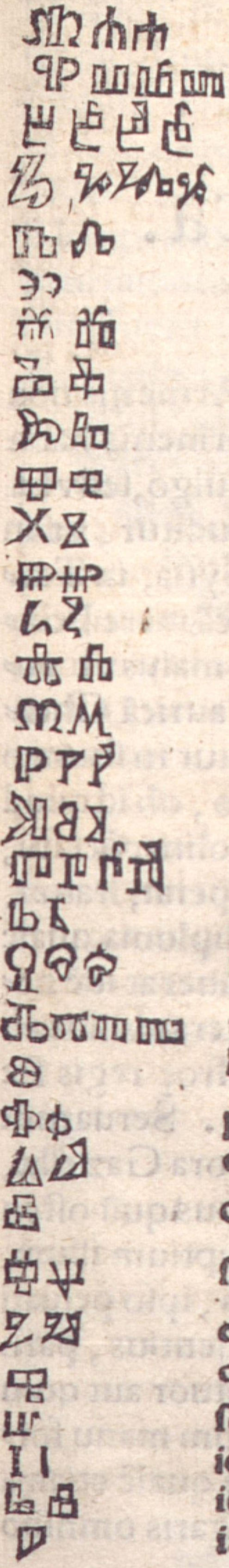

As a. ab Armenis inuersum.
vidi v consv. vr. v t.
buchi. b. br. bo. br. ab Armenis.
glagoia g. gd. go. a Græcis.
dobro d. a Græcis.
iest e a Græcis.
exiuit x
zielo z
zziema tz
isse ige numerus est nõ litera.
i i vocalis.
ige i consonans.
caco k. ko.
luidi. l. a Græcis.
mis lite. m. a Græcis.
nas. n. no.
on o
pocoe p. p. po. a Græcis.
reci r
slouo s
terdo t. tb. tu.
huch. y. vel. v.
phert ph. a Græcis.
chier ch. cho.
oto o mega.
schia t. c Tuscan. vel sch. ab hebr.
ci c co
cierph
scia
ier
ier
ias.

Nec quicquam in hac lingua adſcribam, quũ illam tantum ſui authoris diligentiæ noſtris hominibus oſtendendæ gratia tradendam ſuſceperim.

De Armenica.

ESt in vſu ſacrorum Armenis non tantum in vtraque Armenia habitantibus, vt putant vulgo, ſed vbicũque Muhamedes auditur, vt in tota Aſia minori, in Syria, in Tartaria, & Perſia, & circa mare Ponticum (hodie nigrum maiusve vocant) præcipue ad Tauricã Cherſoneſum, vbi verſantur in ſummo Turchorũ Muhametanorũ q̃ oĩm priuilegio, ob id quod oſtẽdũt quoddã diploma a Muhamede ſibi olim cõceſſũ, vbi ob beneficia quæ olim ab illa gente receperat, ſtatuit, ne vſquam ſeruiant Muhamedicis. Oſtẽtãt diploma quale olim & Sinaienſibus monachis in Syria donauerat idẽ nebulo, quod ipſum olim, cum exercitu & veteranis illis ab Heraclio in Aſia poſt expeditionem in Choſroę regis Peſarum filium relictis, humaniter excepiſſent. Seruarunt Sinaienſes hoc priuilegium vſque ad tempora Gazellæ, ſeu Sulimi Turcharum regis, cuius temporibus quũ oſtentarent illud audacius apud Sultanum Aegyptium illum, quem vicit Selimus, eo delato ad principem, ipſo priuati ſunt. Erat aũt tale (vt Armeni recitarũt frequentius, pariter & Turchę huiuſmodi affirmãt), poſt quatuor aut quinque verba Arabica, immerſa in attramentum manu formam manus & digitorũ imprimebat libello qualẽ etiamnum ſeruant Armeni. Illorum lingua vulgaris omnino

UVA. BHSC. BU 01133

Turchica est, vt videantur aut hi ab illis, aut quod est ve-
ro similius, isti ab illis aut illorum finibus oriundi. Orant
isti quasi more Muhamedicorum prouoluti in genua &
ter osculantes terram, vbi Turchę tantum bis. Cæterum
fuerunt vsque ad tempora Eugenij tertij in errore Nesto-
rij quo abnegato tum se in fidem Rhomanæ ecclesiæ pars
dediderunt. Homines vsqueadeo Gręcis inuisi, vt malint
si lex permitteret, vel cum Turcha aut Iudęo contrahere
matrimonium quam cum illis. Duplex causa odij est, quod
olim fuerit illis inusta deterrimæ hęreseos nota, tum quod
Romanis Christianis, quos nusquam vel Christianorum
nomine dignarentur Gręci, consentiant. Is accedunt illi
mores cum Turchis in oratione communes, Gręci
enim vt plurimum erecti orant. Sapiunt reue-
ra adhuc aliquid Nestorismi, nec enim fe-
stum natiuitatis celebrant, sed circun-
cisionis. Illorum sacrificuli triduo
abstinent fœminis antequam
recolant memoriam pas-
sionis Christi. Cętera
sunt illis & Roma-
nę ecclesię com
munia. Sed
ad rem re
deo.

UVA. BHSC. BU 01133

Ayp a
bpien b.durum inter b.& p.
gqim g forte inter q.& g.
dta d durum inter d.& t.
iech latina E. vel Græca eſt e.
za z
e i
iet ie
to te
ge g
ini i
ıuen.latina eſt.I.
che ch
tza tz
qguien g fortiter prolatum a palato.
hho ח.aſpiratio fortis vel duplex.
tſa ts.velſſ.durum.
gat g.vt profertur cum a,o,u.
gie g.ſ ſtricta cum lingua interiori parte palati.
mim m
hi h.vel i
nu n
ſcha ש Hebræum.
vva u. conſonum.
ccha c.forte vel dupplex.
be b illirica buchi inuerſa eſt.
gge ge duriuſculum.
ra r
ſe ſ
vief v
tun t
re ſi occludas Græca eſt ρ P.
tſo ſforte.
un,vel fun, vel fiun,digamma æolicum.
piur p
ke k vel c vel q:
ief vel chief leniter aſpirando a græcis κ.
phe a Græcis ph. Φ.
aip,iun,au, vel o.duæ ſunt literæ ayp,& fiun:
amen.
aſtoſtz,deus abbrcuiatum.
aſtotz,deus integre ſcriptum.

UVA. BHSC. BU 01133

In gratiam illorum qui hãc linguam a nobis tam remotam, tot Christianis cõmunem, hactenus nobis nõ visam, legere cupiunt, subiunxi orationẽ dominicã Latinis characteribus expressam & verbũ de verbo explicatam, vltra quam si quis aliud in hac lingua tequirat, cogitet quantum laborauerim in peregrinatione, in inuertendis sculptori characteribus omnium linguarum, & persoluẽdis sculptoribus & typographis, putabit tum sane nos non veritos maximam reipublicæ gratia prouinciam, & quasi supra vires, suscepisse.

Oratio dominica, Armenica lingua.

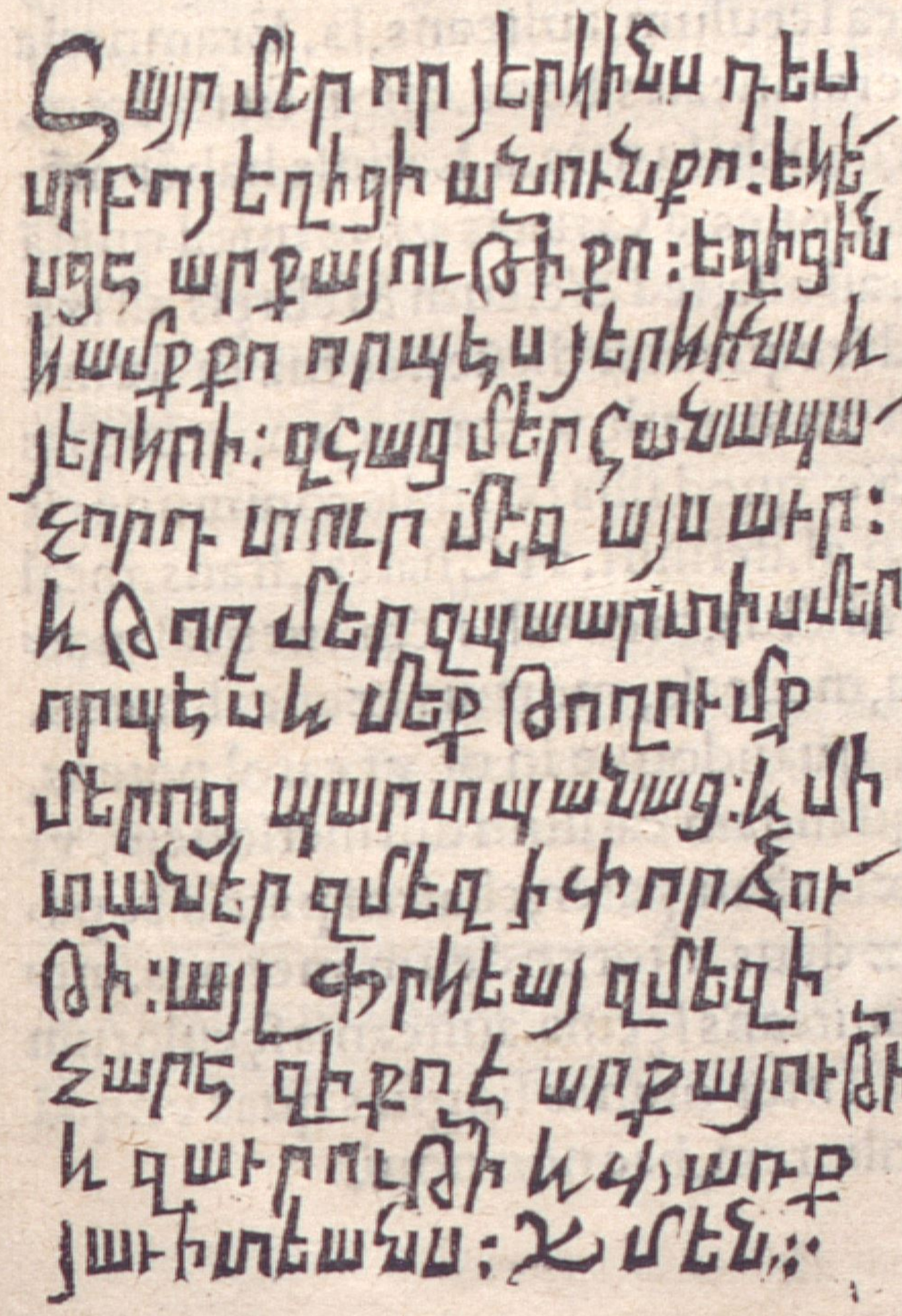

1 hair mer vr hierchins des 2 srboi ezisi anoncho ekesse- 3 archaiotaicho ezissin 4 chamkcho vrbis hierkins ie 5 etchri. Zachaz mer hanaba 6 gsord tour mez ais aur 7 ie touz mer zaabartis mer 8 vrbis ie mechtossumc. 9 merus bartbanas ie mi 10 tanir zame zprtzo 11 tai ail phirltai zamer i 12 zare zaicho e archaiotai 13 ie zairotai iepaouch. 14 auiteans Amen.

UVA. BHSC. BU 01133

1 Pater noſter qui in cœlis es 2 ſanctum ſit nomen tuũ ven 3 iat regnum tuum. Fiat 4 voluntas tua, ſicut in cœlo & 5 in terra. Panem noſtrum quotidi 6 anum da nobis iſto die 7 & dimitte nobis debita noſtra 8 ſi= cut & nos dimittimus 9 noſtris debitoribus & ne 10 inducas nos in tenta= 11 tionem, ſed libera nos a 12 ma lo. Quia tuum eſt regnum 13 & potentia & gloria 14 perſecula, Amen.

Deſcripſeram plura, vt Salutationem angelicã & Regi ſęculorum ac aliquot pſalmorum verſus, ſed mihi meas ta= bulas labefactauit ſculptor, vnde tędio inuertendi tam va= riarum linguarum characteres (eſt enim opus omnia quę excuduntur inuerti) nil vltra potui per occupationes ad= ſcribere. Habent quædam cum orientalibus quædam cum Gręcis, & Latinis cõmunia, & Gallis etiam. Nam vt Galli pluralia terminant in s, ita & illi vt bon, bons. illi erchin, erchins, cœlum, li, auitea ſeculum, auiteans, la. Eramneale beatus eraneals, beati. eramneales beata. aliqñ fitita fœm. genus. ſrboy ſanctus, ſrbouchi ſancta. a Latinis habẽt mẽ= ſiũ nomina & plures dictiones, a Græcis vt, ie quod quidã proferunt, ke mi, & ne. ail alla, ſed &c. cum Hebręis affixũ caph. co, tuus a, um. Sed frequenter dicũt kes tua in fœmi= nino. vtuntur frequẽter za articulo vt zamech nos. zachas panis zaeclizi eccleſia &c. quod illis & Indis commune eſt Participia frequenter in al. deſinũt. vt Chaſeal, ſtans. meal ædificatus, orcneal benedictus, orcneales, cta. meueal mor= tuus, meueales, mortua, meueals, mortui. tzeneal, natus. chaccetzeal crucifixus, quandoque in ol, vt carol potens, &c. Habent præterea quandam caſuum diſtinctionem. vt erchin cœlum, ercni, cœli, chair pater, chairni patris & pa= tri, chairn patrem, aſtotz deus, aſtotzn deum. mer nos. me= rus noſtrum & nobis. auiteans ſęcula. auiteanis ſęculorum & ſęculis. Illa ſatis ſunt. Inter omnes linguas quas vnquã audiui prolatione difficiliorem, hac non noui.

UVA. BHSC. BU 01133

De lingua Latina.

E hac profiteor me non velle doctis scribere ne in syluas ligna, quod aiunt, deferam, sed quemadmodum exteras linguas non possumus sine nominum explicatione (quod tamen apud illos qui illa vtuntur adscribere, plane superfluum esset & extra vsum) intelligere, ita nec exteri, quibus etiã scribimus, nostra, nomine nõ expresso capere possent. Duorum igitur generum hominũ gratia hoc subimus, illorum scilicet qui in huius linguæ cognitionẽ venire cupiũt, & nescio quorumdã plagosorũ hominum qui cum infelicissime omnium iuuentutem sibi commissam forment, & dediscenda edoceãt, tamen inueniunt labra lactucas, dignoq; patella tegitur operculo. Satis enim est vt nulla vsquam virtute suffulti, sciant egregie adulari & docere puerũ, aa, boy, coy, doy, ee, effe. & cætera huius modi vocũ monstra, & rudẽ adhuc adq; quoduis sequax ætatem perpetuo hunc odorem seruaturam, ita labefactantia, vt nullus vel rarus Gallus sit quin seruet (prçcipue vbi a talibus contigit educari) aliquid pestis ab illis nebulonibus illatæ. Qui sunt in melioribus literis versati malẽt quiduis aliud de se audire, quam a pueris hausisse in Gallia prima literarum elementa, quod certe nullo alio fit vitio (gens enim est alioqui ingenio, vt si quæ alia præclarissimo) quam ne vitioso illius primæ formationis sint affines. Hoc igitur faciam, vt, si paterfamilias nouerit id vitiũ in aliquo, deuitet tãquam syrteis. Monebo prçterea quosdam se diuersitate prolationis apud populum Philoxenũ, & nouitatis amantissimum cõmendantes, vt a sua tam barbara consuetudine deflectãt. Quis enim audiat lubenter iafriil olphe felee luam luam marci ferpũ &c. pro gabriel, alpha, filiũ, quãquam, marce, verbum. Sed isti non committunt id ignorantia, vt aliũ, quin potius vt, quum parum alioqui sit in illis quod admireris, Gallica ingenia nouitate alliciant. Vtriq; quia vitio sunt, affines hoc præscriptum sit.

UVA. BHSC. BU 01133

Literæ, XXII.

A a a non aa. aperto ore, non diducto aut ad e, declinãte vt fæpe ſolent Scoti, Angli, Germani.

B b be non boy. nec bey. nec ad p. declinat, vt Germanus quidam proferebat.

C c Ce nõ coy. nec cey. mollius debet proferri, quaſi particeps eſſet aſpirationis, præcipue cũ e, & i. nõ quidẽ tam aſpere, vt ſolẽt Florentini, nec tã dure vt Galli, Sed medio ſono leni. vt in Cicero, quaſi eſſet Chichero. In hoc differt a ſyllaba vbi eſt h, interpoſita, quod in hac eſt flatus, illic nullus.

D d de non doy. nec dey. nec ad t debet accedere, vt neſcio qui, cum quadam aſpiratione teus, tomine. ne tã tenuiter rurſus, vt ð Græcum.

E e e non ee. &c. triplici potcſt efferri ſono, vt in reddentes. prima enim ſyllaba diducto ore, altera paulo apertiore vltima medio quodam modo profertur.

F f ef non effe. non tã ſtricto labio q̃ cum ph. vel φ profertur, ſed cum quodam intercurrente labia flatu, vnde antiqui. f. pro. h. ponebant, quę erat medio inter ipſas ſono, facile inde in alterum tranſibat.

G g ge non goy. debet certe cum e & i, proferri, vt cum a, o, u. ſed aliquanto lenius, vt differat a ſyllabis ie, ii. nec debet legi ia, ie, ĩ̈, io, iu. vt nobis efferebat nouus iappriel aut iafriil, ſed communi more.

H h ah non ache. nec ach. vt Itali.

I i i non ĩ̈. coincidit quando eſt conſonãs in ſyllaba, nec diuiſim legitur, vt iota græ. niſi poëtis idque raro.

K k ca non caa, nec cat, vt Itali, debet ſcribi in Græcis tm̃.

UVA. BHSC. BU 01133

L l el nō elle, admota extrema lingua anteriori parti pa
lati. latine eſt eodem ſono perpetuo. Galli frequēter
l inter duas vocales proferūt ac ſi g præcederet, vt in
faillir, faiglir, alĩ volunt non propter vocales,
Mm ſed propter reduplicationē, quā eadē vi in principio
dictionis ſæpe habēt Hiſp. vt llamar, quaſi glamar.
m em non emme.

N n n en non enne aut ane.

O o o o.

P p p pe non poy.

Q q quu non cuu, ſemper cum v ſcribitur, cuius ſonus
q intelligi debet lenius, nec u, ſeparādū eſt vſq̄, vt ſo
lebat ille qui quamquam quaſi q, eſſet muta, v, ve
ro liquida proferebat.

R r r er non erre.

S ſ ſ es non eſſe. duriuſcule & cum ſibillo profertur, in
ter duas vocales ſine ſibillo, vt in cauſa.

T t te non toy. ſtricta cum dentibus lingua. inter duas
t vocales ſonat, vt ts. vel zz. Italorum, vt differant
a ſono s.

V u v non vv. duplici ſono effertur communiter vt in
punctus, ante n, & m, ſonat vt υ, Græcū alibi v gal
u licum. malim tamē more Italorū, Hiſp. Germ. & do
ctiorum per υ proferre vbiq;. quū autē eſt cōſonās
debet legi vt ϐ græ. nō medio ſono, inter ph. & ϐ vt
ſolent ſæpe Germani. Sonus enim ille medius debe
tur ipſi f. quod vice ϝ digamma æolici ponitur.

X x ix non ieux vel geux. ipſum autem x, Hiſpani vt
x ψ Hebræum, proferunt.

UVA. BHSC. BU 01133

Yy igrec, non gregoys nec phyo, vt Itali.

Zz eſd, vel zed, non zedre vel ede. Itali proferũt duriuſcule, vt ſi t, præcederet, ſic, ts vel tz. duplicant autẽ ſępe & z ſonum & literam, pro qua prolatione Hiſpani habent quoddam c, caudatum ſicç vt in cabeça, cabetſa caput.

& et.

DIVISIO LITERARVM.

Vocales quinq; ſunt a, e, i, o, u, Sexta a Greęcis deſũpta eſt y, vel u. υψιλὸν vocant, i, tenue quod quidem ſonet i, ſed tenui ſono, & ita ad u declinante vt vix dignoſcas. Conſonantes 16. & aliquando 18. nam u & i, quãuis ſint vocales tamen frequenter ſunt conſonantes vt in vita, iudex. Cõſonantes ſunt hę, b, c, d, f, g, K, l, m, n, p, q, r, ſ, t, x, z. h, non eſt litera, ſed nota aſpirationis facta ex duobus ſpiritibus præcorũ ſimul iunctis, Ⱶ, Ⱨ, H. K, litera græca eſt forma & conciſo nomine, nam cappa vocant, nos ca. x & z literas a Græcis accepimus, habemusque duplices quibus carere poteramus, quum ſimplices ſatis eſſent. x, enim valet quantum cs. Hinc olim multi ſcribebant pacs, non pax. & z valet vt ſd, vel duplex ſſ. Conſonantes ipſę in mutas ſemiuocales & liquidas diuiduntur. Mutæ 9. b, c, d, f, g, k, p, q, t, ita dictæ, quod parum ſoni dum efferuntur habent, & quaſi mutæ ſunt. Semiuocales ſunt 7. f, l, m, n, r, s, x, ita dictæ quod dum incipit illorum vocabulum a vocalibus, & in eas deſinit, videantur dimidiũ ſonum vocalium obtinere. Quod ita videas f. in vtraq; claſſe collocatam, ne mireris, rationem poſtea auditurus. Liquidę l, r, m, n, quamuis l, r, propric dictæ ſunt ita, quod liqueſcant i, præcedente aliqua muta etiã ſi poſita fuerit inter ipſam vocalem proxime ſequentem non impediat quo minus illius vis in ſequentem ſyllabam tranſeat. vt in cygnus, magnus, cnicus glaber, tmolus, vbi tam facile liqueſcunt, quam ſi haberent

UVA. BHSC. BU 01133

peculiarem ſyllabam aut vocalem. & faciunt vt pręceden s proxime ſyllaba breuis natura, in verſu, ſemper ad placit ũ ponatur longa vel breuis, id tamẽ dictum intelligas quo d ad quantitatem ſolum non ad accentũ. quãuis enim poſſis inverſu facere tenébrę tẽnebrę, non potes tamen proferr e niſi tenébrę. Sed melius eſt, quãuis illud ſit præter noſtrorum grammaticorũ vſum, vt more Hebręorũ literas ipſas ab inſtrumentis oris, quorum præcipue adiumento profe=runtur denominemus, quã prolationis affinitatem videtur facile innuere Quintilianus, quũ ait, mirari neminem de=bere, quare, a ſcamno fiat ſcabellum. Literæ igitur labiales ſunt quę potiſſimum labiorum officio proferuntur. Sunt autem b, f, m, p, v, pręcipue conſonũ. Qui has viderit pro=latione eaſdem eſſe, nõ debebit mirari, ſi ex ſcamno fiat ſca bellum. m, enim & b. ſunt eiuſdem inſtrumenti, & moueo momentum & mobile, eſſe ab eadem origine, & ripa atque riuus, & amnis ab ambiẽdo &c. & quare digãma F Aeo=licum quod illis legebatur fere vt v, cõſonum noſtrum, no bis in f, quũ nullam prolationem viciniorem habuerimus, tranſiit. Etiamnum Germanis in ſua vulgari lingua per v ſcribitur vt in hac voce, vvrau, quod legũt inter v, & f, me=dio quodam ſono vfrau dominã intelligentes. Illud verum digamma Aeolicũ hodie reperitur apud Armenios. Habẽt enim quoddam v, quod aliqui illorum dicunt fun, alij fiun alij iun, vt ſit plane medius ille ſonus interi, & u, quẽ nobis Quintilianus ab Aeolicis recitat. Sed de his ſatis. Dentium ſeu gingiuarum literę ſũnt r, s, z. Hinc dicimus honor vel nos fuſij valeſij, pro furij valerij. & patriſſo pro patrizo. Dentium ſunt d, t, l, n, ob id caſantran pro caſſandran dice bant veteres, & Alexanter pro der. & Greci poſt ν ſonãt τ, vt d Latinũ. vt in andi ἀντὶ, nõ anti. Palati aũt ſunt g, c, k, q. Scribimus hinc cotidie ſeu quotidie, conſequutio ſeu cõſe=cutio, quũ velcũ, aduerbiũ. catharina vel Katharina, a frã=go fractum fractio. a ſecando ſegmentum, & huiuſmodi. Gutturales aũt erunt oẽs vocales a, e, i, o, u, & h, quæ p̃tér cõem claſſem vertitur antiquis in f. nec certe alia de cauſa

quare id fiat, ignoramus, quã quod male ipſũ proferimus. Hĩc antiqui ex hordeo fordeũ, ex fœdere hœdus dicebãt. Hiſpani hodie id ſuo vulgari idiomate ſeruãt ĩ fĩo vel hiio vtrũq; enim pro filio dicũt, & hazer vel fazer, facere. & har mozo ꝑ formozo &c, quę rationẽ prolationis aſpiratę, quã in alphabeto dedi, rationi conſentaneam oſtendũt. Vocales autem omnes tãquã ab vno inſtrumento flatus venientes mutantur paſſim inuicem, quatio concutio, rego corrigo, pello pulſus. penna bipennis, &c. infinita quæ ſi a nemine hactenus ita tractata ſunt, diligentiam noſtram tamen boni conſulet lector, ſi quid inde fructus capiat, De accentibus quía ſolent frequentiſſime in his errare illi mei belli forma tores, ſuperaddam, quãtum cõpendii ratio patitur. Omnis Latinę linguę dictio monoſyllaba aut polyſyllaba eſt, poly ſyllabam voco, quæ duas aut tres, aut plures vna ſyllabas habet. Dictio monoſyllaba deſinens in aut per vocalem na tura breuem, quãuis in poſitionem, acutum habet accentũ. Sed antequã vltra progrediar, videamus quid accentus & quot ſint. Accentus eſt vocis eleuatio, vel deprehenſio, vel vtrũq; . Eleuamus vocẽ in acuto, qui raro a latinis ſignat a Greęcis ita ´. Deprimimus vocẽ in graui qui tamẽ nuſquã ſignatur nec Greęcis nec Latinis, niſi loco acuti, ſic ` Depri- mimus & eleuamus in circunflexo qui ita notatur ` vel ſic ^ ex vtroq;. Omnis igitur dictio monoſyllaba, ſi deſinat per vocalem breuem habet acutum vt éſt, nóx. Si in longã aut per longam, eſt circunflexa, vt dôs rôs. Biſſyllaba autem, ſi ſint vtraque longa, vel vtraque breui, vel penultima bre ui, & vltima longa, habent acututum in penultima. ſi fue- rint penultima longa, & vltima breui more Græcorũ cir- cunflectunt penultimã. Exemplum omnium, primi, léges, vírtus, víres, ſecũdi, málus, bónus, próbus. tertii. dómos, mă nu, quarti, fâta, Rhôma, Pâulus. de Græcis dôma δῶμα. vbi notabis debere illam penultimã natura non poſitione lõgã eſſe. alioqui ſi poſitione ſit lõga, penultima debet penacui: Triſſillabis ſi ſint tres breues accentus eſt in tertia a fine, nec poteſt ſuprà collocari (nã acutus nuſq; ponitur lõgius

UVA. BHSC. BU 01133

quam in tertia a fine ſiue antepenultima, circũflexus nuſquam vltra penultimam, grauis vbicũque non eſt accentus ſignatus intelligitur) vt léuior etiam ſi ſit vltima longa & penultima breuis vt improbos. & ſi ſit longa tertia a fine poſitione vel natura, vt Túllius, foétidus. Si vero ſit penultima longa poſitione, acuitur, vt latébræ, nam muta cum liquida quod ad accentum attinet, faciunt poſitionem. Si ſit penultima longa, vltima breuis, penultima circunflectitur, dominôrum, ſuôrum. Quãuis dictiones latinæ ſunt plures ſupra tres ſyllabas, quia accentus nuſquam vltra tertiam a fine aſcendit, omnium dicta eſt regula. Fallit autem, quoties iungitur vna dictionum enclicarum que, ne, ve, que ſcilicet reiiciunt ſuum accentum in vltimam præcedentis dictionis, vbi cogitur ſuum adferre accentum dictio. vt hominésne? deúsne, homóque, vbi omnium accentus ſunt in vltima, quum deberent habere, hómines in tertia a fine, déus & hómo in penultima. Sed de his ſatis, qui plura volet, Priſcianum conſulat. Satis erit admonuiſſe illorũ vitiorum vbi fæpius peccatur, vt hinc decerpant ſibi remedia, qui ſunt obnoxii. Quos autẽ grãmaticos potiſſimum deligas, non videtur parergon admonere. Non enim parum refert a quíbus grammatices rudimenta haurias. Priſcianus & Diomedes nobis pene temporum iniuria exoleuerãt, non ſine graui linguæ Latinę diſpẽdio, niſi horum temporũ beneficio illos deberemus. In illis decet pręceptorem exerceri diligentius, antequam quicquã aliorum & recentiorum methodo tradat diſcipulis, vt omnia illic tanquã ad regulam Lydiam examinent. quãuis nude ſatis, & vt primos homines licuit grammatica tradiderunt. Ex recentioribus Aldus Manutius & Perottus ſatis fœliciter rem tractaſſe mihi videntur. Sed ingenia illa tenuia cenſerem citius formãda quibuſdam verſibus, quos mandent memorię facilius, quam proſam orationem, qua illi ſcripſerunt. Suaderem inde vt verſus illos quos aut Antonius Nebriſſẽſis, aut Ioãnes Deſpauterius, aut Iodocus Badius ediderunt, ediſcerent quo ad aliquis

UVA. BHSC. BU 01133

doctior rem ipſam carmine tractet. Syntaxim præclariſſi-
me tradidit Thomas Linacer Anglus. Tres orationis par-
tes inflexionem syntaxin & quantitatem ſub compendio
apud Melanctonẽ reperies. Eraſmi syntaxis & Murmelij
tabulæ de quantitate non videtur mihi prætermittendæ .
Compendium grammatices a Fabro Stapulenſi Regijs li-
beris ſcriptum , ſeruiet quibus deeſt multorum legendo-
rum facultas. Interim Alexandrum illum Theopagitem
& eiuſdem farinæ hominem Græciſmum cum ſuis inter-
pretibus deuita. illis enim barbariem debemus. Quin vel-
lem duplicem mercedem poſtulari, dedocendi & docendi,
quum ingenia imbuta illa barbarie ſe offerunt, vt negligẽ
tiores parentes ſentirent aliquam partem damni, quod libe
ris ſuis obiecerũt. Habetis Candidi lectores meum de om-
nibus linguis iudicium & diligẽtiam, vbi ſi lapſus ſum per
imprudentiã, memineritis, Nil eſſe ab omni parte beatum.

GVILIEL. POST. CANDIDO Lectori S. P.

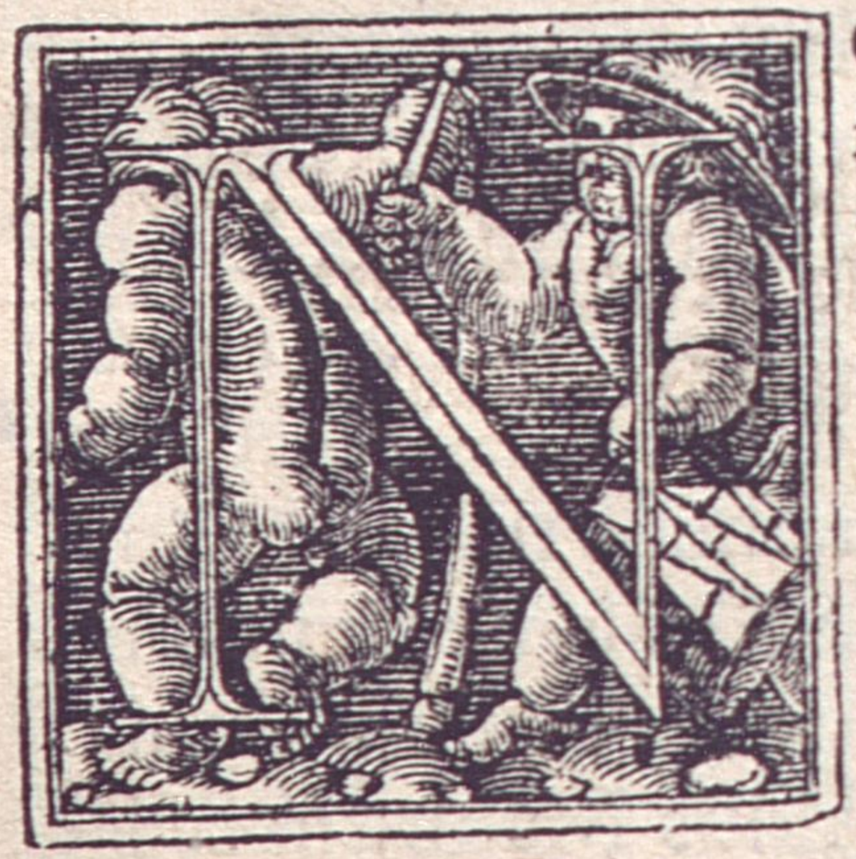

On ſtatueram apud me, Cãdide lector, cũ
iam ad me calumniatorum multorũ vo-
ces perferrentur, ſtatim noſtrum librum
cui iuuenis titulũ de Affinitate lingua-
rum, & Hebraicæ excellentia feceram, in
lucem emittere, quamuis iniſtius exordio
id pollicitus fueram, niſi perlecto illo, mi-
hi animum ad ædendum feciſſet, mutan-
dicq; conſilij fuiſſet author, non vulgaris
iudicij homo Franciſcus Vatablus lector
Regius, quo præceptore literarum Hebraicarũ ſum vſus, in quo ad-
mireris tam raram, tamq; exactam omnium diſciplinarum atq; triũ
linguarum peritiam, vt merito addubites, quam puer primum didi-
cerit , vſqueadeo illas habet in promptu vt illi innatæ videantur.
Quamobrem illius tanti feci iudicium, vt credam facile ſuã ſenten-
tiam me ab omnibus momorum calumnijs vindicaturam . Nõ diſ-

UVA. BHSC. BU 01133

simile visum est Ioanni Salinæo primæ notæ & eruditionis theologo mihi amicissimo,& quẽ reuera merito Varablus agnoscat discipulũ, vt pote qui nõ tantũ sacrarum literarum abstrusa scrutetur ,sed qui more præceptoris nullum disciplinæ genus sibi intactum velit aut relinquat. Quibus sane authoribus nõ verebor pueriles has nostras nænias dare in publicum,& si non ignorem illos quadam propensa beneuolentia in amiculi rebus forte cæcutire. Periti enim iudicis malim subire arbitrium,quam vel ab vniuersa rei imperitorum turba famam aucupari. Minima hic de industria volui tradere, nec tam doctos cupio lectores,parua paruis parum eruditus scribo, & quia linguas & cætera quæ trado ab ipso capite deduxi , volui etiã ne quid nostri ignores consilĩ,mutare sequẽtis libri titulũ, vocarecꝫ De originibus,seu de affinitate linguarum,& Hebraicæ linguæ antiquitate. Vt enim multa mutaui in illo,volui etiam & titulum mutare. Cæterum iterũ atcꝫ iterũ rogo te vt errata æquo animo feras. ex quibus tamen volui paucula hæc typographorum incuria admissa tibi, ne quid te torqueant,ascribere. Vale. Errata ita restituas. primus numerus paginã,alter versum significat, A. 6. l. 2. lege reuerende. B. 7. 25, illa. eadem vers. 36. amusis. i. imperitis. C. 2. 13. subiungam tamen. & 22. ver. לנסיונא. C. 3. 10. בכנגוחא ובזריקוחא. C. 7. 13. post duo, את iũge pi,pi. D. 2. 13. & turbit. E. 7. 12. veni cum zeido. F. 8. 11. in ש. differat. H. 1. 13. desperationem. &. 3. versu penult. inuitabantur.

Excudebat P. Vidouæus Vernolienſis, Typis ac characteribus ſuis Menſe Martio, Anno a partu Virgineo 1538. Ad calculũ Romanũ.

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BV 01133

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BV 01133

UVA. BHSC. BU 01133

Biblioteca
1.

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU 01133

UVA. BHSC. BU.01133